

● **Ut i verden** | 19 Russland: Geografilærere mistet jobben ● **Petit** | 30 Frøken eller lærer? ● **På tavla** | 32 Makt og motstand ● **Innspill** | 38 Når prøver gjør vondt ● **Rett på sak** | 45 Klode rød ● **Kryssord** | 52

UTDANNING

5

8. APRIL 2022

utdanningsnytt.no

Nye toner i norsk-undervisningen

Påfugl. Baraf. Nonstop og M&Ms. Med rap-duoen Karpe har nye ord og tekster funnet veien inn i norsktimene.

Innhold

Kaja Mejlbo
Ansvarlig redaktør
kaja@utdanningsnytt.no

Harald F. Wollebæk
Redaksjonssjef
hw@utdanningsnytt.no

Paal Svendsen
Nettredaktør
ps@utdanningsnytt.no

Ylva Törngren
Deskjournalist
yt@utdanningsnytt.no

Sonja Holterman
Journalist
sh@utdanningsnytt.no

Jørgen Jelstad
Journalist
jj@utdanningsnytt.no

Kirsten Ropeid
Journalist
kr@utdanningsnytt.no

Marianne Ruud
Journalist
mr@utdanningsnytt.no

Kari Oliv Vedvik
Journalist
kov@utdanningsnytt.no

Inger Stenvoll
Presentasjonsjournalist
is@utdanningsnytt.no

Kristin Slotterøy
Presentasjonsjournalist
ks@utdanningsnytt.no

Ståle Johnsen
Debatt- og bokansvarlig
sj@utdanningsnytt.no

Linda Sjødal
Markedssjef
ls@utdanningsnytt.no

Hilde Aalborg
Markedskonsulent
ha@utdanningsnytt.no

Anita Ruud
Markedskonsulent
ar@utdanningsnytt.no

10

FOTO John Trygve Tollefsen

Karpe forvirrer norsklærere

Tekstene til to velkjente 37-åringer i norsk rap er ikke av de enkleste å tolke, selv for norsklærere. – Som lærer har jeg ingen fasit til hvordan de språklige bildene er ment, sier norsklærer Silje Kristin Friberg.

Innhold

Aktuelt	4
Hovedsaken: Rappe-norsk	10
Kort og godt	18
Ut i verden	19
Underviser ukrainske elever fra Trondheim	20
Bokglede i barnehage	22
Fotoreportasje: – Kaldt!	24
Friminutt	30
Glimt	31
På tavla	32
Innspill	34
Debatt	40
Kronikk	46
Jubileum	49
Minneord	50
Kryssord	52
Lov og rett	53
Fra forbundet	54
Medlemstilbud	58

20

Underviser elever i bombe-rom i Kharkiv – fra Trondheim

Oksana Khmel (44) flyktet fra krigen til Trondheim, men er fortsatt lærer for elevene sine i Ukraina, via nettet. – Jeg sender oppgaver og innleveringer til dem, sier hun.

Rett på sak: Klode rød

45

Lars H. Astrup viser til alarmrapportene fra FNs klimapanel. «Problemet er at vi ikke tør ta tak i 'elefanten i rommet', nemlig forbruket vårt», skriver han og etterlyser tiltak fra Utdanningsforbundet.

Utdanning på nettet

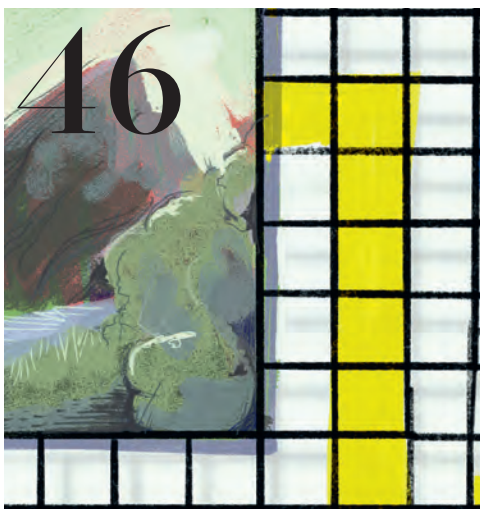
I nettutgaven finner du blant annet løpende nyhetsdekning og debatt, utgaver av bladet i pdf-format og som e-blad, samt informasjon om utgivelser: utdanningsnytt.no

24

Fotoreportasje

Elever skal i løpet av grunnskolen lære livberging både i, på og ved vann. Her har Hedvig fra Charlottenlund ungdomsskole i Trondheim tatt spranget ut i råken i Tømmerholtdammen.

Kronikk

Grammatikkundervisning bør gå ut på å vise elevene hva de faktisk kan. Den skal gi dem et språk om språket slik at vi kan snakke om det, skriver Oddvin Alfarnes.

UTDANNING

Utgitt av Utdanningsforbundet
Oahppolihttu

Kontaktinformasjon

Utdanningsforbundet,
Hausmanns gate 17, Oslo
Postboks 9191 Grønland, 0134 Oslo
Telefon: 24 14 20 00
E-post: redaksjonen@utdanningsnytt.no

Godkjent opplagstall

Per 1. halvår 2021: 167 508
issn: 1502-9778
1893-5230 (e-blad)

Design

Itera Gazette
Dette produktet er trykket etter svært strenge miljøkrav. Det er svanemerket og 100 % resirkulerbart.
Trykk: Ålgård Offset

Annonsekontakt

Mona Jørgensrud, salgssjef, HS Media AS
mj@hsmedia.no
Telefon: 62 94 10 32 / 911 73 473

Medlemsservice

Kontakt Medlemsservice ved spørsmål om abonnement og bladordningen, adresseendringer og Min side:
E-post: medlem@udf.no
Telefon: 24 14 20 00
Min side: udf.no/min-side

Ikke medlem, men ønsker abonnement?

Send e-post til: abonnement@utdanningsnytt.no

Medlem av

Fagpressen

Utdanning redigeres etter Redaktørplakatens og Vær Varsom-plakatens regler for redaksjonell uavhengighet og god presseskikk. Den som føler seg urettmessig rammet av Utdanning, oppfordres til å ta kontakt med redaksjonen. Pressens Faglige Utvalg (PFU) behandler klager mot pressen.

Forsidebildet

Rap-duoen Karpes tekster diskuteres og analyseres i norskfaget.

Fotomontasje: Kristin Slotterøy

Foto: John Trygve Tollefsen, Adobestock og Pixabay

Leder: Steffen Handal

1. nestleder: Terje Skyvulstad

2. nestleder: Hege Valås

Sekretariatssjef: Lars Erik Wærstad

Leder

Kaja Mejlbo | Ansvarlig redaktør

Nye takter i norsktimene

«De spiser av skogene mine.
Seks gravemaskiner kom og spiste av skogene mine.

Gud hjelpe meg for en skapning på dem. Hoder uten øyne og øynene i baken.

De svinger med kjeftene på lange skaft
og har løvetann i munnavikene.»

De er velkjente for mange av oss, disse seks første linjene i Rolf Jacobsens dikt «Landskap med gravemaskiner», uforglemmeliggjort av norsktimenes diktanalyse. Diktet var langt ifra det vanskeligste vi måtte bryne oss på. Jacobsen brukte et språk vi forsto. Metaforene var tydelige, og budskapet om samfunnets utvikling og følelsen av fremmedgjøring føltes nokså tidløst. Samtidslyrikk var det imidlertid ikke. Da jeg gikk ut av videregående, hadde det gått over førti år siden diktet ble utgitt første gang i 1954. Blant de andre titlene jeg husker fra pensumlista var bare Tarjei Vesaas «Fuglane» av nyere dato (1957).

Nå ser både lærebøkene og pensumlistene annerledes ut. Blant dem som nærmest har fått fast plass, er rap-duoen Karpes tekster. Norsklærere og elever landet rundt har kastet seg over sangen «Påfugl». Og da gruppas seneste album kom tidligere i år, fikk Utdanningsforbundets leder Steffen Handal, ifølge egen kvitrekonto, «gåsehud». Det på tross av at jeg er ganske sikker på at heller ikke han visste hva ord som «baraf» betyr eller hvem Shilpa Shetty, som Karpe rapper om, er.

Kanskje er det nettopp det som tiltrekker oss. At Karpes tekster rommer mer enn vår egen hverdag; snarere en større virkelighet vi alle er en del av. Helt sikkert er det i alle fall at gruppa, og tekstene deres, omfavnes av alt fra tenåringer til hvite menn og kvinner som både pusher og har bikka femti. Deriblant også norsklærere.

Noen vil mene at det gjør Karpe mindre kult; at en plass på pensumlista sliper samfunnskritikken deres noe. Jeg mener det er et tegn på at vi har noen skikkelig flinke norsklærere i Norge. De forstår hvilken motivasjon det kan gi elevene å få gyve løs på tekster de kjenner, er nysgjerrige på eller identifiserer seg med, skrevet av noen de ser opp til.

Det var fint å pugge Henrik Ibsens dikt «Terje Vigen» i sin tid, og Bjørnstjerne Bjørnsons novelle «Faderen» rører leseren selv 160 år etter at den ble skrevet. Men det er ikke å komme bort fra at tekstlinjer som «Jeg har'ke sett Per Sjuspring danse. Jeg har'ke sett BSU-en min vokse» setter i gang noen mer dagsaktuelle refleksjoner.

Tariffoppgjøret 2022

Her er snittlønna til lærere i skole og

Adjunkter med tilleggs-utdanning er den klart største stillingsgruppen i skolene. De har nå en gjennomsnittslønn på 620.000 kroner i året inkludert alle tillegg.

TEKST Jørgen Jelstad | jj@utdanningsnytt.no

6. april starter lønnsforhandlingene i kommunesektoren, og frontene er steile. I midten av mars vedtok Unio sin inntektspolitiske uttalelse før oppgjøret, hvor de krever mer til offentlig sektor.

«De to siste årene har ansatte i privat sektor tatt ut mer enn den kommuniserte ramma i frontfaget, og ansatte i offentlig sektor har blitt hengende etter lønsmessig. Dette må kompenseres i årets tariffoppgjør,» skriver Unio på sitt nettsted 15. mars.

Samtidig har det også vært klinsj på arbeidstakersiden, hvor LO, Fagforbundet og Fellesforbundet har gått til kraftig angrep på Unios krav om at utdanningsgruppene i offentlig sektor må prioriteres.

– De står for alles kamp mot alle, sa Fellesforbundets leder Jørn Eggum til VG 22. februar.

Lærerne er spesielt misfornøyde foran årets oppgjør, ettersom de gjennom flere år har hatt dårligere lønnsutvikling enn andre i kommunene.

En rapport utarbeidet av partene i 2020, viste at lønnsveksten til lærerne har blitt hengende etter resten av kommunesektoren etter at forhandlingsansvaret ble overført til kommunene i 2004.

Seniorforsker i Fafo, Åsmund Arup Seip, sier at han mener noe stammer fra at lærerne brått ble lønnsledende innen sitt forhandlingsområde da de ble overført til KS-området.

– Da lærerne kom inn i kommunesektoren, hadde de som gruppe høy lønn sammenlignet med de andre ansattgruppene i kommunene. Det er én av faktorene som har virket negativt for lærernes lønnsutvikling. Dette er vanskelig å bøte på innenfor det forhandlingsregimet som er, sier Åsmund Arup Seip.

I forhandlingene er alltid tallgrunnlaget fra Det tekniske beregnings- og statistikkutvalg for kommunesektoren (TBSK) viktig. Her er årets TBSK-tall for antall årsverk og gjennomsnittslønn til lærergruppene i kommunesektoren.

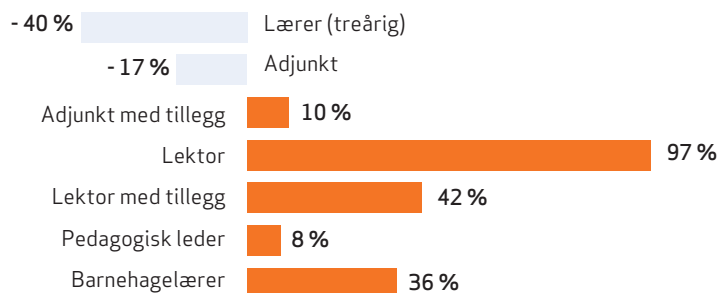
Gjennomsnittslønn i kommunesektoren

Gjelder for stillinger i skole og barnehage.

Stilling	Kun grunnlønn	Faste og variable tillegg	Totalt
Lærer	517.152	14.916	532.068
Adjunkt	543.288	23.064	566.352
Adjunkt m/tillegg	594.540	25.296	619.836
Lektor	582.000	20.052	602.052
Lektor m/tillegg	647.604	23.760	671.364
Lærer uten godkjent utdanning	442.080	6.948	449.028
Spesialpedag	567.768	4.848	572.616
Ass. rektor/avdelingsleder	740.868	4.956	745.824
Rektor/virksomhetsleder	813.048	8.760	821.808
Barnehagelærer	501.780	4.968	506.748
Pedagogisk leder	534.948	10.020	544.968

Basert på tall per 1. desember i TBSK-rapporten (gjennomsnittslønn per månedsverk). Den gjennomsnittlige månedslønnen er så ganget med 12. Tallene er ikke inkludert overtid.

Utvikling i antall årsverk 2015-2021

barnehage

Gjennomsnittslønnen må ikke forveksles med det som er garanti-lønnen etter lønnstabellen, ettersom den viser minstelønn ved forskjellige ansiennitetstrinn. Minstelønnen inkluderer ikke faste og variable tillegg, noe den totale snittlønnen i tabellen til venstre gjør.

Hvorfor er snittlønnen så høy?

Den totale gjennomsnittslønnen i flere av stillingsgruppene til venstre er høyere enn ved maks ansiennitet i lønnstabellen til høyre.

Hvorfor er det sånn?

Årsaken er todelt. En stor andel av lærerne har maks ansiennitet. For adjunkter med tilleggsgutdanning har rundt 70 prosent maks ansiennitet på 16 år. Mange lærere har også flere funksjonstillegg, for eksempel kontaktlærertillegg, som kommer oppå grunnlønnen. Begge disse faktorene dytter gjennomsnittet opp. I tillegg er det slik at lønnstabellen oppgir en minstelønn, og lærere kan ha høyere grunnlønn enn minstelønnen.

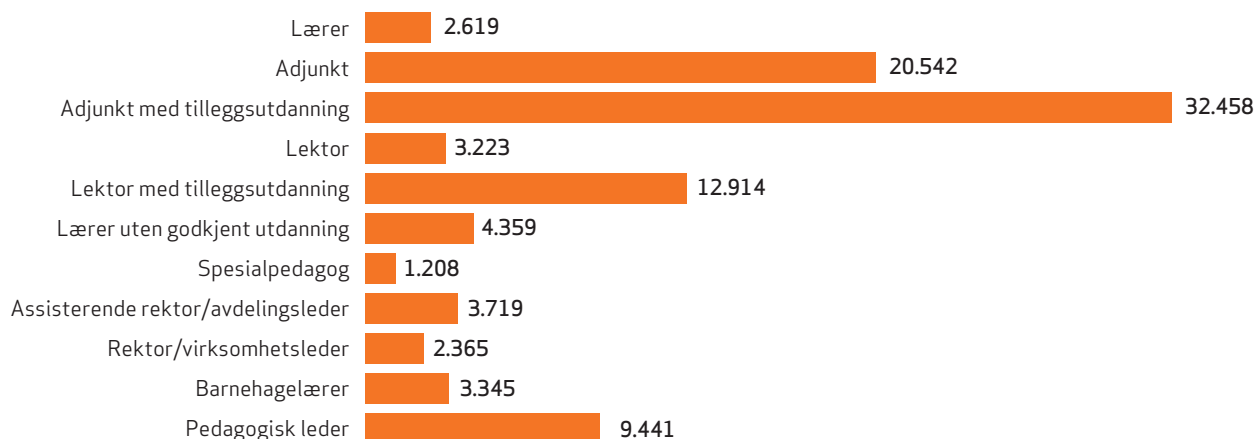
6. april starter forhandlingene i kommunesektoren, og fristen for en løsning er innen midnatt **30. april**.

Minstelønn

Laveste og høyeste sats i lærernes lønnsstige.

Ansiennitet	0 år	16 år
Lærer og stillinger med krav om 3-årig U/H-utdanning	423.500	523.100
Adjunkt og stillinger med krav om 4-årig U/H-utdanning	464.100	549.100
Adjunkt og tilleggsgutdanning og stillinger med krav om 5-årig U/H-utdanning	504.700	597.400
Lektor og stillinger med krav om mastergrad	532.800	646.100
Lektor og stillinger med tilleggsgutdanning	550.100	674.900

Årsverk i kommunesektoren Antall i 2021.

● Skolen og pandemien

Sier nei til «ta igjen tapt læring»-forslag

– Det er naivt å tro at intensivopplæring på sommerskole kan bidra til å ta igjen tapt læring, løfte elevenes motivasjon på kort sikt og fremme utvikling og læring på lang sikt.

TEKST Marianne Ruud | mr@utdanningsnytt.no

Det sa nestleder Terje Skyvulstad i Utdanningsforbundet i en høring som Utdannings- og forskningskomiteen på Stortinget holdt 22. mars. Tema var et representantforslag fra Venstre og Høyre om å ta igjen tapt faglig og sosial læring etter pandemien, via kartlegging av alle elever, sommerskole og nasjonalt leseløft.

Skyvulstad la en annen løsning på bordet.

– Vi etterlyser økt lærertetthet og et styrket lag rundt eleven. Særlig viktig er det at elever med rett til spesialundervisning og særskilt språkkopplæring får det de har krav på.

Han sa at Utdanningsforbundet stiller seg bak planen om å ta tilbake skolehverdagen, og han synes det er bra at politikerne vil bidra til at det skjer.

– Men det er naivt å tro at intensivopplæring i sommerskole kan bidra til å ta igjen tapt læring, løfte elevenes motivasjon på kort sikt og fremme utvikling og læring på lang sikt, sa han.

Skyvulstad var også opptatt av at lærere og ledere har stått i et enormt press med manglende beredskap og høyt sykefravær i to år og med manglende vikardekning.

– Tiden er nå inne til en generell styrking av skolen på skolens premisser. Vi vet hva som fungerer, men trenger ressurser for å få det til, sa Utdanningsforbundets nestleder.

– Sosial og faglig læring må ikke frakobles

Joakim Caspersen, forskningssjef ved NTNU samfunnsforskning, har deltatt i å kartlegge hva pandemien har betydd for elever i grunnskolen. Til representantforslaget sa Caspersen at han advarer mot å koble fra hverandre det sosiale og det faglige i skolen.

– En kartlegging vi gjorde i starten av pande-

mien, viste at 80 prosent av lærerne vet hvem de sårbare elevene er. Men bare 27 prosent av lærerne svarte at de klarte å følge opp disse elevene. Det mangler systemer for å ta tak i utfordringene, hevdet han.

– Det trengs en tydelig skoleledelse som gir lærere handlingsrom til å bruke de verktøyene som er hensiktsmessige lokalt, sa han.

Caspersen minnet om at mange reformer er satt i verk, blant annet fagfornyelsen, ny rammeplan for skolefritidsordningen og et kunnskapsløft for spesialundervisning og inkluderende praksis.

– Men har vi tatt inn over oss hva pandemien har gjort med reformene? Forventer vi at alt har gått slik det skulle? Pandemien har vært hemmende. Vi må jobbe videre med systemene vi er i gang med å innføre, påpekte han.

Nasjonal fraværsoversikt mangler

Professor Thomas Nordahl ved Høgskolen Innlandet la vekt på tiltak for systematisk å følge opp elever med bekymringsfullt høyt fravær.

Norge mangler oversikt over fravær på nasjonalt nivå, men Nordahl viste til at i tidligere Hedmark fylke økte andelen elever med mer enn 10 prosent fravær fra 6,5 prosent i 2014 til 14,5 prosent i 2020.

Elever med spesialundervisning og høyt fravær før pandemien har dessuten fått et enda høyere fravær nå: – I pandemien ble man bedt om å være hjemme ved litt vondt i halsen. Å snu det er særlig viktig for elever som har høyt fravær fra før og som har risiko for å utvikle skolevegring, sa Nordahl.

Kritisk til ad hoc-tiltak mot tapt læring

Nordahl ser behov for en nasjonal oversikt over både fravær og skolevegring.

– Ad hoc-pregede tiltak for å ta igjen tapt læring mener jeg vil ha liten effekt. Det kreves et langsiktig arbeid for å løfte elever tilbake til det faglige nivået med elevene er på, sa han.

– Mellom 15 og 25 prosent elever har noe behov for særskilt tilrettelegging. De har det nå van-

● Barnehage

Mat i barnehagen for dyrt og dårlig – ber om stans

Elevkartlegging, sommerskole og nasjonalt leseløft inngår i et representantforslag fra Venstre og Høyre om å ta igjen tapt faglig og sosial læring etter pandemien. Forslaget fikk kritikk fra flere under en høring nylig.

ILL.FOTO JØRGEN JELSTAD

Maten i barnehagene i kommunal regi blir for dyrt og for dårlig, mener kommunedirektøren i Arendal.

TEKST Paal Svendsen

Kommunedirektøren vil skrote ordningen, men både foreldre og politikere forsvaret den, skriver Agderposten.

For ett år siden vedtok bystyret i Arendal at barnehagene i kommunen skulle få midler til en kjøkkenmedarbeider i 25 prosent stilling slik at alle barn fikk servert mat, inkludert frukt. Prøveordningen ble finansiert med kostpenger på 350 kroner per barn.

I en evalueringsrapport til bystyret i april ber direktøren likevel politikerne droppe ordningen.

Forelder Emelie Langemyr Eriksen reagerer imidlertid på forslaget: – De har vært flinke til å lage gode, sunne retter. Matserving i barnehagen er bra for likestilling og gjør samfunnet mer rettferdig, sier hun.

Kommunen mener ordningen går på bekostning

En prøveordning med matserving i barnehagene i Arendal kommune står sannsynligvis for fall.

ILL.FOTO KJERSTI MOSBAKK

av det pedagogiske arbeidet, og at tilbudet er for dårlig. Det er heller ikke aktuelt å øke foreldrebetalingen. Det betyr nemlig at de private barnehagene må få tilsvarende økt tilskudd.

– Barnehagene bør absolutt stå for matservingen. Jeg synes Norge henger langt nok etter fra før når det gjelder mattilbud til barnehagebarn og skoleelever, sier Langemyr Eriksen.

skeligere og får mindre hjelp enn før pandemien, mener han.

– Ta i bruk det eksisterende

Marianne Lindheim, spesialrådgiver i KS, sa at det er behov for å variere i valg av tiltak og at skoleeier lokalt må få rom for å vurdere hvordan samarbeide godt med ansatte og elever.

– KS har nettopp inngått en ny arbeidstidsavtale med lærerorganisasjonene med mer tid til kontaktlærere. Vi mener man bør ta i bruk eksisterende systemer for å følge opp elever, i stedet for å iverksette nye tiltak og kartlegginger, sa Lindheim.

Hun la til at profesjonsfelleskapene har lidd under pandemien, fordi lærere har hatt begrenset mulighet til profesjonsfaglig erfaringsdeling og skolebasert kompetanseutvikling.

– Det er viktig at arbeidet med det nye læreplanverket revitaliseres og at spesialundervisning og inkluderende praksis kan gjennomføres som planlagt, sa hun.

Jørn-Tommy Schjelderup (53) er ansatt som administrerende direktør i PBL

Schjelderup ble konstituert som sjef for Private Barnehagers Landsforbund (PBL) da Anne Lindboe gikk av på dagen ved nyttår.

25. mars kunngjorde styreleder Eirik Husby overfor de ansatte i PBL at Schjelderup har takket ja til å bli organisasjonens administrerende direktør på fast basis, ifølge en pressemelding fra PBL.

– Vi i styret er veldig glade for å få på plass denne løsningen. Jørn-Tommy kjenner barnehagesektoren bedre enn de fleste og PBL-organisasjonen bedre enn kanskje noen andre. Han har vært en sentral drivkraft siden før barnehageforliket, og han har vist evne både til å gjøre langsiktige stra-

tegiske vurderinger og til å engasjere seg i de daglige gjøremål i hele organisasjonen, sier styreleder Husby.

Siden 2014 har Schjelderup vært viseadministrerende direktør og senere også organisasjonsdirektør i PBL.

– Alle barn fortjener å gå i en god barnehage. Kvaliteten varierer fortsatt for mye. Skal vi gi alle barn den barnehagen de fortjener, må vi bygge videre på suksessen med barnehageforliket, ikke risikere å rive ned gode tilbud og slik sette utviklingen mange år tilbake. Og vi må sikre at alle typer barnehager har rammevilkår til å kunne levere gode tilbud i tråd med gjeldende krav til kvalitet, sier Schjelderup.

Jørn-Tommy Schjelderup.

FOTO PBL

● **Ny inntaksmodell i videregående opplæring**

Oslo SV gikk enstemmig inn for ny inntaksmodell

29. mars vedtok representantskapet i Oslo SV et ja til «blandingsmodellen» for hovedstadens videregående skoler.

TEKST OG FOTO Marianne Ruud | mr@utdanningsnytt.no

Dermed har både SV og Arbeiderpartiet sagt ja til å endre inntaksmodellen i videregående skole i Oslo. Nå er det knyttet stor spenning til hva Miljøpartiet De Grønne (MDG) vedtar på sitt representantskapsmøte 19. mai.

I innledningen til møtet på Tøyen i Oslo, viste Sunniva Holmås Eidsvoll (SV), byråd for oppvekst og kunnskap, til at byrådspartiene nå følger opp inntaksutvalgets rapport. Den ble levert i mars 2020. I utvalget var det flertall for å erstatte dagens modell, men utvalget ble ikke enige om et alternativ og overlot det ansvaret til politikerne. Derfor har byrådet vurdert disse modellene; dagens karakterbaserte inntak, en progresjonsmodell, en modifisert karaktermodell og en «blandingsmodell».

Modellen Oslo SV og Oslo Ap nå er enige om, gjelder kun elever på studiespesialiserende, men det er hit de fleste Oslo-elevene søker seg. I 2022 søkte 73 prosent av elevene i Oslo på studiespesialiserende programmer, mens 27 prosent søkte yrkesfag.

Tvilte seg fram til å støtte blandingsmodellen

– En forsiktig endring som vi håper på flertall for, sa Holmås Eidsvoll om vedtaket.

Cato Brunvand Ellingsen fra Søndre Nordstrand sa at han representerer den bydelen i Oslo der en ny inntaksordning kanskje vil bety mest for flest barn og unge. Han minnet om at det trengs flere tiltak enn endret inntaksordning for å hjelpe skoler som sliter med søkertallene og lavt karakter-snitt blant elevene.

Ellingsen la til at simuleringene viser at det ikke vil skje store endringer på kort sikt. Derfor lurte han på om blandingsmodellen går langt nok.

Også delegat Thor Holen fra Frogner SV sa seg

Et enstemmig representantskap i Oslo SV, med ordfører Marianne Borgen på bakerste benk, stemte for ny inntaksmodell.

usikker på om blandingsmodellen gir store nok endringer i elevsammensetningen. Han etterlyste i stedet mer mangfold i skoletilbudet og mer fleksibilitet i fag, linjer, fordypning, arbeidsformer og gjennomføringstid.

Ba delegatene lytte til elevene

Delegat Jens Halvorsen sa at han hadde deltatt på årsmøtet til Elevorganisasjonen i Oslo 28. mars.

– De vedtok at de vil ha «en inntaksmodell som setter elevenes valgfrihet først». Det får nok mange til å tenke; «fritt skolevalg». Kommuniserer vi ikke at blandingsmodellen gir elever valgfrihet, kan byrådspartiene miste oppslutning i min bydel, der elevene har aller høyest snitt, sa han.

– Dagens inntak befester sosial reproduksjon

Delegat Ingrid Wergeland sa: – Dagens inntakssystem er ikke en belønning til elever som har jobbet hardt, men til de som har høyt utdannede foreldre. Det befester sosial reproduksjon. Derfor må vi ta grep for mer sammensatte klasser, sa hun og la til: – Det viktige nå er at høyresiden ser problemene som karakterbasert inntak har skapt.

● Blandingsmodellen

Modellen går ut på at halvparten av elevene kommer inn på karakterbasert inntak som i dag. Den andre halvparten deles inn i fem karakterintervaller basert på karakterene fra 10. trinn. Så fordeles elever fra de fem kategoriene på skolene som har flere søkere enn plasser.

Delegat Karl Magnus Nyeng sa: – Blandingsmodellen er kanskje kjip for eleven med 5 i snitt som ikke kommer inn på førstevalget sitt. Men den eleven er bedre rustet for å gjøre det bra dersom han får andrealget sitt, enn eleven med 3 i snitt.

Høyre og Venstre legger press på MDG

MDG i Oslo er i utgangspunktet for et rent karakterbasert inntak, men Rauand Ismail, skolepolitisk talsperson for MDG i Oslo, sier til Aftenposten at det er delte meninger blant partifellene. Nå frir Oslo Høyre og Oslo Venstre til Oslo MDG om å inngå en avtale med dem om å beholde rent karakterbasert inntak.

● Barnehage

I Bergen håper man på bedre hverdager i barnehagene ved hjelp av ekstra ansatte, blant annet for å hjelpe på et høyt sykefravær.

ILL.FOTO BRUNO, PIXABAY.COM

Seks barnehager får to fulltidsansatte hver

Som en forsøksordning skal seks barnehager i Bergen få støtte til å ansette to ekstra fulltidsansatte hver til det direkte arbeidet med barn, som et helsefremmende tiltak.

TEKST Paal Svendsen | ps@utdanningsnytt.no

Ansettelsene av de 12 kommer i tillegg til den lovpålagte minimumsbemanningen, som en søkbar ordning. Prøveordningen ble vedtatt i bystyret i Bergen 30. mars. Antall barnehager involvert i ordningen dimensjoneres etter avsatte budsjettmidler.

Det er satt av 4,5 millioner kroner i årets og neste års budsjett, noe som trolig betyr at fem eller seks barnehager får to ekstra fulltidsansatte.

Minst én av de to skal ha barnehagelærerutdanning. Både kommunale og private barnehager kan søke ordningen. En liknende ordning er gjort i Stavanger, og i Tønsberg har man forsøkt å finne ut om flere ansatte i barnehagen fører til bedre

kvalitet og et bedre tilbud til barna.

Forsøket i Bergen skal starte fra 1. august 2022, og vare minimum gjennom barnehageåret 2022/2023. Barnehagene forpliktet til å levere en evaluering av hvordan tiltaket har påvirket sykefravær og kvaliteten.

– Vi er veldig glade for å ha fått gjennomslag for denne forsøksordningen. Barnehagene har et skyhøyt sykefravær. Tiltaket vil merkes i hverdagen for de ansatte i barnehagene i ordningen, sier forslagsstiller Odd Arild Viste (Rødt), til Utdanningsnytt.no.

Han forteller at forsøket i Stavanger viste gode erfaringer.

– To ekstra ansatte vil også kunne gjøre noe for kvaliteten i tilbudet til barna. I de fleste store barnehager er minst én ansatt borte med sykdom hver eneste dag. Med en slik ordning kan den som er syk bli erstattet av en kompetent ansatt, som kjenner barna og barnehagen, forteller Viste.

I bakgrunnen for forslaget skriver Viste at barnehagesektoren har et skyhøyt sykefravær blant de ansatte, sammenlignet med de fleste andre bransjer.

● Lærerutdanning

Harstad lover jobb og stipend til nye lærerstudenter

– Vi henvender oss både til ungdom og voksne folk, med jobbgaranti under visse vilkår ved fullført utdanning, sier Harstad-ordfører Kari-Anne Opsal (Ap).

TEKST Paal Svendsen | ps@utdanningsnytt.no

Totalt ønsker kommunene i Hålogaland å tilby nye lokale lærerutdanningsstudenter støtte verdt cirka 70.000 kroner fordelt over fem år, skriver Harstad Tidende.

– I tillegg blir det muligheter til å søke lokale stipendordninger for andre innbyggere. Totalt ønsker Hålogalandkommunene å tilby nye lokale lærerutdanningsstudenter støtte verdt cirka 70.000 kroner fordelt over fem år, sier ordføreren.

Startskuddet som markerte det nye tilbudet gikk 28. mars.

– Nå er det viktig at alle gode krefter jobber i lag, slik at vi kommer skikkelig i gang med et fleksibelt tilbud utenfor hovedcampusen i Tromsø. Dette har regionen jobbet lenge og strategisk for å få til. Ikke minst fordi vi står overfor et generasjonsskifte på lærersiden, sier Opsal.

Fristen for å søke er 20. april. De som tas opp, vil gå alle fem årene i Harstad, med samlinger der, arbeidsgrupper og nettsamlinger som foregår i sanntid, skriver avisa. Det blir digitalundervisning mellom samlingene. Opsal sier det er viktig at alle 30 studieplassene i første kullet fylles opp.

● Høyere utdanning

For første gang over 300.000 studenter i Norge

● Høsten 2021 var 304.900 studenter registrert ved universiteter og høyskoler i Norge. Antall studenter økte med 12.000 fra 2020 til 2021, skriver Statistisk sentralbyrå (SSB).

Studenter over 30 år sto for nærmere halvparten av økningen, med 5.700 studenter.

– I to år med pandemi antallet studenter økt stort, med en årlig vekst på 4 prosent både i 2020 og 2021. De ti foregående årene var årlig vekst i gjennomsnitt 2 prosent, sier Maj-Lisa Lervåg i SSB. ©NTB

Rapper

seg inn i klasserommet

Både lærere og elever får mye å bryne seg på når rap-gruppa Karpes tekster diskuteres og analyseres i norskfaget.

TEKST Margrethe Zacho Haarde

KARPE

Rap-duo (tidligere Karpe Diem) bestående av Magdi Omar Ytreeide Abdelmaguid og Chirag Rashmikan Patel.

FOTO akam1k3

Magdi: oppvokst i Oslo. Faren er fra Egypt og moren er fra Stryn. Han har en bachelorgrad i asiatiske og afrikanske studier, studieretning Midtøsten og Nord-Afrika, fra Universitetet i Oslo.

Chirag: fra Lørenskog, men oppvokst i Oslo. Faren var flyktning fra Uganda, men er opprinnelig inder, og mor er fra Gujarat i India. Han har en bachelorgrad i medier og kommunikasjon fra Høgskolen i Oslo.

Karpe ble de første til å fylle Oslo Spektrum tre dager på rad med prosjektet "Heisann Montebello" i 2017. I august 2022 følger de opp med ti konserter i samme sal.

Nyutgivelsen «Omar Sheriff» kom i januar i år og er del av en større visuell kunstpakke med bilder og film til.

Lagde sangen "Påfugl" til minne om terrorangrepet 22. juli 2011 i forbindelse med ettårsmarkeringen for angrepet.

Foto: Rikard

Silje Kristin Friberg
lærer ved
Eidsvoll videregående skole

– **Det føltes** som om det nye albumet kom som bestilt da vi skulle i gang med temaet «kultur-møter».

Silje Kristin Friberg underviser i norsk for videregående trinn 1 studieforbereidende ved Eidsvoll videregående skole. Da den norske rap-duoen Karpe kom med sitt nye og mye omtalte album, «Omar Sheriff», tidligere år, satte hun seg ned og plukket ut tekstlinjer hun og elevene kunne forsøke å forstå sammen.

«Brune føtter rett i baraf / Nå vi drikker vin ut av karaffel/ Jeg vil dele ut Gucci til alle nabobarna uten at de trenger å selge noe marihuana.»

– Det er mye å ta tak i tekstene deres, sier Friberg.

– Som lærer har jeg ingen fasit på hvordan de språklige bildene i tekstene er ment. Det er kanskje det som gjør det litt spennende?

«Ny gave til norsklærerne»

Hvis du er en av lærerne som ikke har fått med deg norsk raps store sønner, så hør her: Karpe, som tidligere het Karpe Diem, består av musikerne Magdi Omar Ytreeide Abdelmaguid (37) og Chirag Rashmikant Patel (37). Begge er oppvokst i Norge med flerkulturell bakgrunn.

De debuterte i 2006, i 2010 fikk de Spellemannprisen og i 2012 skrev de bestillingsverket og superhiten Påfugl, i forbindelse med den offisielle ettårsmarkeringen for terrorangrepet den 22.

juli året før. Om ikke alt dette er nok, lagde NRK en spesialutgave av underholdningsprogrammet Lindmo i forbindelse med slippet av Karpes nye album, «Omar Sheriff», i januar i år. Programmet handler om Karpes eventyrlige og multikulturelle kunstunivers, der tekst, musikk, bilder og teater, flyter sammen i en eneste lang klardrøm.

Utdanningsforbundets leder, Steffen Handal, la også et bilde av gruppen ut på Facebook-siden sin, da albumet kom, hvor han hyllet mulighetene gruppas norske sangtekster kan gi for norskfaget. Han skrev: «Ny gave til norsklærere fra Karpe. Gåsehud». Posten fikk over snittet mange «likes», og i kommentarfeltet ble det sitert fra sanger og fremlagt tydelige hint om at det antagelig er vel så mange lærere som elever som har sikret seg billetter til sommerens forestående Karpe-konsertrekke i Oslo Spektrum.

– Karpe er veldig gode til å leke med språk. Ikke bare det norske, men mange språk. Tekstene er en labyrint av gåter og nyanser, mener Handal og utdyper:

– Det er en reise i geografi og klassemotsetninger. I tillegg til at det er blodig alvor.

Han har ikke selv brukt Karpes tekster som lærer, men har prøvd seg både med Marvin Gaye og Eminem tidligere.

– Elevene syntes nok det var litt uvant og rart å skulle lese sangtekster i skolesammenheng, men de likte det og syntes det var spennende å gå inn

«Ny gave til norsklærere fra Karpe. Gåsehud.»

Steffen Handal, leder i Utdanningsforbundet, på Twitter

Påfugl

(feat. Yosef Wolde-Mariam)

[Chirag:]

Den grå hoodien min er matcha med sørpen
Betongen her er følelsesløs
Og blokkene vi bor i er kvalt i tåke
Men jeg er en påfugl
Men jeg er en påfugl
Men jeg er en påfugl
Men jeg er en påfugl

Pappa hadde flyktningbolig, dårlig råd
Og nå har søstera mi kåk oppi Holmenkollen
Og det er måten jeg er på
Så jeg gråter når jeg er grå

Det er og' på måten kråker leker påfugler på, kra
Kra, motherfucker, kra
«Åsen går'e, Raggen?» «Bra, motherfucker, bra»
Det går mamma, pappa, og jeg elsker begge selv om
Jeg data en hvit chick og ting fløy veggimellom
Mamma sa det er en rase- og kasteting
Det gjør deg rasende, raser og kaster ting
Jeg setter folka mine under baldakin
Foran Hasla, men aldri hasta for å passe inn
Disse svartingene vet dette stemmer, man
Vi er det eneste bandet som kan være stemmen dems
Vennegjengen min er en pose Non Stop og M&Ms
Og alle har pengene ved tenna dems

Den grå hoodien min er matcha med sørpen
Betongen her er følelsesløs
Og blokkene vi bor i er kvalt i tåke
Men jeg er en påfugl
Men jeg er en påfugl
Men jeg er en påfugl
Men jeg er en påfugl

Utdrag fra "Påfugl"; refreng, første vers og refreng

Utdrag fra diktanalyse av Noa (14 år), som går på Jørpeland ungdomskole.

Første vers

I første verset, altså Chirag sitt vers, snakker han om hvordan faren bodde i flyktningbolig og hadde lite penger, men nå bor søstera i et hus i Holmenkollen, som er en ganske rik bydel i Oslo. Han sier at han gråter når han er trist, men han later som han har det bra når folk spør.

Så går han over til å si at han elsker foreldrene selv om han var sammen med en hvit jente og de ødela for han. Dette kan være på grunn av religion og at foreldrene ikke ville han skulle være sammen med noen med en annen, eller ingen religion. Han forteller så at bandet hans var det eneste som kunne snakke for utlendingene.

Metafor

I sangen er det blitt brukt mange metaforer som kan tolkes på ulike måter fra person til person. En metafor vil da være når noe betyr noe annet. Et eksempel fra teksten er de to siste verslinjene i første vers.

For i setningen mener ikke Chirag bokstavelig at han er venn med en pose Non-Stop og M&M's, men at disse posene skal representere folk fra ulike kulturer og med ulike hudfarger. Og disse vennene har ikke "penger ved tenna dems", men jeg vil si at det kan bety at de har på seg grillz som er populært blant rappere, eller som de har sagt selv, at det stammer fra uttrykket "put your money where your mouth is" som betyr at en står for det man sier.

Tema og budskap

Jeg vil si at sangen har 2 hovedtema, disse er innvandring og 22. juli. For i sangen blir vi fortalt om hvordan det var for dem å være innvandrere i Norge og at de ikke bare møtte motstand fra de hvite, men også fra familien.

FOTO Charlotte Jærf

Marte Blikstad-Balas
professor i norsk-
didaktikk

i en tekst som de vanligvis har et mer avslappet forhold til, på en inngående måte.

– *Det kan ikke gå inflasjon i Karpe hvis alle lærere plutselig skal tolke norsk rap med elevene sine?*

– Lærere som oppleves som gode, er ofte autentiske og ekte. Det er ikke noe mål at alle lærere kommer trekkende med akkurat Karpe. Man må finne sin egen vei. Men det er viktig at lærere følger med på hva som skjer i samfunnet rundt elevene og bidrar til at undervisningen oppleves som aktuell og relevant, sier Handal.

«Forlagene har gått amok»

Karpe ble for alvor «klasseroms-mat» da de ett år etter terrortragedien den 22. juli 2011 stod på scenen under en minnemarkering med den spialskevne låten «Påfugl». Sangen handler om fremmedhat og er senere blitt trykket i flere norske pensumbøker.

– Påfuglsangen, den er i mange klasserom, ja, med veldig tydelig bildebruk, sier Marte Blikstad-Balas, professor i norskdidaktikk ved Institutt for lærerutdanning og skoleforskning på Universitetet i Oslo.

Hun har tidligere vært kritisk til at forlagene som produserer skolebøker, prøver for hardt. Pensum har en tendens til å bli vel «kult, catchy og fengende». Da hun satt i leserpanelet til Norsk faglitterær forfatter- og oversetterforening i fjor,

uttalte hun blant annet følgende om de nye digitale ressursene med mye bruk av influencere og videosnutter: «Forlagene har gått amok med å lage kule ressurser. De har laget kjempemasse gøy. Det minner likevel om ting lærerne helt selv kan finne på YouTube for å få en morsom start på timen, ikke noe et seriøst forlag mener er den beste måten å vise fram selve faget på.»

«Rolig med analysene!»

Hun gjør likevel unntak for Karpe og «Påfugl».

– Påfugl er god til undervisning og kan forsvare den plassen den har fått i pensumlitteratur, sier hun og legger til at hun i utgangspunktet er udeelt positiv til å bruke nye tekster fra populærkulturen i norskundervisning.

– Tekster som er av verden i dag, kan skape en annen inngang til faget for elevene. Det er selvfølgelig veldig bra, men man skal være oppmerksom på hvordan man bruker det. Det er minst like viktig som hvilken tekst man velger.

– *Hva tenker du på?*

– Skolen har tradisjonelt brukt litteratur til å gjennomføre analyser, og det kan bli veldig instrumentalistisk.

– *Hvorfor gjør det noe?*

– Si at du går på skolen og er veldig glad i Karpe og hører mye på det. Så kommer plutselig læreren din trekkende med den sangen du liker aller best og

«Jeg likte at vi brukte sangene til Karpe i norskundervisningen fordi det er vår generasjon sin musikk. Dessuten tar de for seg kulturmøter og får generelt frem oss som har en annen kulturell bakgrunn.»

Sara (16), Eidsvoll videregående

gjør den til en tekst i norsk som skal analyseres på en veldig teknisk måte. Det kan resultere i at det du følte og tenkte med hensyn til den sangen plutselig ikke gjelder på samme måte lenger.

Hun smiler også litt av at det akkurat er Karpe alle lærere plutselig bruker i undervisningen.

– De er anerkjent som veldig positive forbilder, så de er allerede inkludert og godkjent og lette å gripe til. Det finnes jo veldig mye annet å ta av. Det er viktig å hele tiden lete etter nye gode tekster. Vi skal ikke glemme at norsklærere kan bruke akkurat hvilke tekster de vil. Det er ikke lagt noen føringer.

– De kan droppe «Et dukkehjem» hvis de føler for det?

– Det kan de. Men jeg vil jo ikke anbefale akkurat det, da.

Skam og melankoli

Musikerne Magdi og Chirag, som de som regel kalles, er vokst opp i Norge med foreldre fra henholdsvis Egypt og India. Lærer Silje Kristin Friberg har opplevd at det å bruke Karpe-tekster gir noe ekstra, særlig til de elevene som selv vokser opp med bena i flere kulturer.

– Jeg har 25 elever i klassen, og flere av dem er flerkulturelle. Det at man kan få kjenne igjen elementer fra sin barndoms kultur i noe som er «kult» i Norge i dag, tror jeg betyr noe.

Friberg har blant annet brukt teksten til Karpe-sangen «Baraf/Fairuz», fra det nyeste albumet.

Sangen handler om den skammen og melankolien som kan knyttes til det å se sine egne foreldre kjempe, både med å passe inn i Norge, men også med måten de takler savnet av hjemlandet på.

– Det som var spennende for oss med akkurat den låten, er at det brukes flere språk i den, at den inneholder noen språklige bilder vi kan bryne oss på og at det finnes ulike kulturelle referanser som berører temaet identitet, forklarer Friberg.

– Kidsa har ryggen vår

Ifølge Karpes management hadde de to artistene ikke tid til å snakke med Utdanning. Men Trine Jacobsen, prosjektleder i Karpes PR-byrå, Little Big Sister, forteller at de to musikerne merker godt at interessen for musikken deres er økt blant lærere. Hun forteller om et hav av henvendelser fra skoleungdom som vil ha hjelp til å tolke Karpe-tekster.

– Vi får ukentlig e-post fra ungdommer som har fått oppgaver i skolen der de skal tolke Karpe-lyrikk. Noen lurar på betydningen av en konkret tekstlinje, et konkret ord eller tittel. Og noen vil dele personlige historier og erfaringer knyttet til musikk og tekster.

Karpe selv er glade for plassen de har fått i norskundervisningen, ifølge Jacobsen. Hun forteller at de to alltid sier ja når nye lærebøker skal skrives, og ønsket om å trykke sangtekster ligger på bordet.

«Jeg synes det er fint å bruke Karpe i undervisninga da sangene tar for seg viktige temaer. De er moderne, relaterende og gjennomtenkte.»

Helena (16), Eidsvoll videregående

Eline Stien
lærer ved
Arendal videregående skole

– Det setter gutta stor pris på, og de synes utelukkende at det er ærefullt å bli spurt, sier Jacobsen.

I et intervju med Anne Lindmo på NRK tidligere i år, snakket Magdi og Chirag om å være rapartister, nærme seg 40 og fortsatt kunne nå ut til barn og ungdom som normalt vil søke seg mot yngre artister og idoler. Chirag forklarte det sånn:

– Identiteten og bakgrunnen vår er blitt mer aktuell enn da vi selv var kids. Vi så på NRK da vi var små, og det var jo ikke en eneste som het – eller så ut som – noe i nærheten av oss. Hvis det var, så var det [...] ofte en parodi. Nå har det endret seg. Det føles litt som om kidsa har ryggen vår. De ser at vi forteller en historie som de synes er viktig.

– Utfordrende tekst

Eline Stien, lærer ved Arendal videregående skole, har også brukt Karpe i undervisningen.

I 2018 kunne elevene hennes velge å analysere Karpe-sangen «Lett å være rebell i kjellerleiligheten din» til eksamen i norsk muntlig. Sangen handler blant annet om netthets og har strofer av typen «Dere er alle av samme ulla/Alle skal bli knulla /Mulla, mulla, mulla, mulla, mulla».

– Det var flere som valgte Karpes tekst og som skulle sammenlikne den med tekster fra realisme og naturalismen. Jeg mener å huske at det ikke gikk så veldig bra.

– Hva skyldes det, tror du?

– Jeg vil anta at de ikke klarte å se sammenhengen mellom de ulike tekstene på en god nok måte.

Det har likevel ikke skremt Stien fra å finne frem Karpe igjen.

– Når jeg tok det frem i dag for å snakke med deg, så tenkte jeg at jeg skal prøve det igjen. Enten med min tredjetrinns-klasse, nå, eller med andre-trinns-klassen til neste år, sier hun.

Silje Kristin Friberg på Eidsvoll videregående skole har lurt på om dagens 16-åringer er litt for unge for Karpe.

– Karpe er nok mer kjent for generasjonen som kom før de 16-åringene jeg har som elever i dag. Elevene mine synes nok at tekstene er ganske vanskelige.

Hun løser utfordringen ved å stille elevene så åpne spørsmål som mulig.

– Det blir nesten som et puslespill vi gjør sammen.

– Du er ikke redd for at Karpe er blitt den «riktige» måten å snakke om mangfold og flerkulturell identitet på, og at dagens 16-åringer identifiserer seg mer med andre kunstnere?

– Jeg har tenkt tanken, samtidig er jeg nok litt inhabil i og med at jeg selv liker gruppa så godt.

– Tilhører vår generasjon

Kerdikan (16) er en av de elevene som har fått høre og lese Karpe i Fribergs timer.

– Jeg syntes det var kult at læreren vår brukte Karpe i undervisningen. At det var popmusikk gjorde det bare enda bedre, sier han.

Helena (16) er også glad for pensumvalget. Hun liker sangene godt og synes de er fengende.

– De er moderne, relaterende og gjennomtenkte. Dessuten er budskapene deres viktig, mener hun.

Kerdikan synes det er fint at noen lærere tenker litt annerledes.

– Jeg synes det er slitsomt å lese fra bøker hele tiden, særlig når man går på videregående.

Sara (16) føler det fine ved at Friberg har valgt tekster til musikk som tilhører elevenes generasjon.

– Dessuten tar de for seg kulturmøter og får generelt frem oss som har en annen kulturell bakgrunn.

– Populært i Norge?!

Som lærer for fremmedspråklige elever på voksenopplæringen opplevde Friberg likevel et gyllent øyeblikk med en kurdisk elev, tidligere år. Eleven skulle velge seg en sang, i norsk, som han skulle presentere for klassen. Valget falt på Karpes hit «Paf.no», fra det nye albumet. I sangen blander duoen melodien fra en tunisiske folkevisen sammen med norsk rap.

– Eleven syntes det var så fint med referansen til sangen «Sidi Mansour», fordi det er en sang han har vokst opp med selv. Han spurte flere ganger: «Er dette populært i Norge, nå, i dag?». Deretter oversatte han hele sangen for meg, forteller Friberg.

– Det var en veldig fin opplevelse.

Det er ikke bare lærerne som trykker Karpe til sitt bryst. Også den middelaldrende kultureliten er full av åtgaum:

Foto Ole Berg-Rusten / NTB

Nazneen Khan-Østrem (54)
kommentator i Aftenposten

«Få begreper er så belastet i norsk offentlighet som «identitetspolitikk», «woke», det vil si årvåkenhet, eller begrepet «avkolonisering». Idet disse ordene dukker opp, rasler det i sabler. Men mange av dem som tyr til angrep, har en akilleshæl. De har sansen for Karpe. Selv om bandet helt åpent snakker om identitetspolitikk i beste sendetid på «Lindmo» i forbindelse med sitt nye album, «Omar Sheriff». For hva annet er det når Chirag påpeker at det knapt var noen som lignet på dem på NRK da de var unge? Eller hvordan navnene deres blir både skrevet og uttalt feil? De retter søkelyset mot erfaringer majoritetsnordmenn sjelden vet mye om. Men de får innsikt når de hører på Karpe. Det er en unik posisjon å ha. Den avslører også mye om Norge.»
(Aftenposten, 5. februar i år)

Foto Stortinget

Abid Raja (46)
stortingsrepresentant for Venstre,
forfatter og tidligere kulturminister

«Karpes låt (PAF.no, journ.anm) er i så måte modig. Jeg tror den betyr mer for dagens unge enn at den bare er kul og fengende. Etter å ha lyttet til den på repeat får jeg dels gåsehud og dels danselyst. Samplet fra en tradisjonell tunisiske folkesang er ikke bare låten musikalsk fengende og rytmisk. Slik jeg hører den, er den også et vitnesbyrd om betydningen religion og grunnleggende verdier kan ha for de store spørsmålene her i livet, selv i et moderne, sekulært samfunn.»
(Aftenposten, 11. februar i år)

Foto Munsy Møller / Samfoto

Audun Vinger (47)
musikkanmelder Dagens Næringsliv

«På «Omar Sheriff» viser Karpe at duoen er ubestridt «GOAT» i norsk pop – «the Greatest Of All Time». Jo da, A-ha skrev mange uforglemmelige låter og forandret tenkemåten i norsk pop, og det foregår fortsatt veldig mye jeg elsker i den norske undergrunnen, men Karpe pulveriserer det meste når det gjelder bredde, engasjement, innhold, utstrekning og potensial. Og betydning. De har smadret glasstaket ettertrykkelig, og vist hva noen skarve musikkartister kan klare å få til med livene og karrierene sine. (...) Hvem er Karpe egentlig til for? De i popmarkedet alltid så tungt vektlagte «kidsa»? Eller alle voksne kulturmennesker som tagger Chirag på Twitter i tide og utide, undertegnede inkludert?»
(Dagens Næringsliv, 28. januar i år)

«Meninger har voldt flere ulykker på vår lille jord enn pest og jordskjelv.»

François-Marie Arouet Voltaire (1694–1778), fransk filosof, historiker og forfatter

Grunnskole

Fredsmarkering

8. mars arrangerte elevrådet og ledelsen ved Fevik skole (1.-10.) nord for Grimstad i Agder en markering for fred, nestekjærlighet og respekt for andre.

Fagleder Julie Fosse holdt åpningstale og Trygve Songe fremførte «Blowin' in the Wind». Elevrådsleder David fortalte at elevrådet og ledelsen har startet en frivillig innsamling til Ukraina via Unicef. Han minnet også om at det er veldig viktig at vi ikke tenker at alle russere er onde, for det er de ikke. Elever som er redde eller lurte på

noe, rådet han til å snakke med lærer eller en annen voksen på skolen. Mathea fra elevrådet ledet arrangementet.

Rikke fra 10. trinn og tre 1.-trinns elever ledet allsang, deretter leste Odd-Emanuel og Line fra 9.trinn fra Armulf Øverlands dikt «Du må ikke sove». Språklærer Mrs Måge snakket om vesentlige temaer i diktet. Til slutt takket rektor Roald Abrahamsen for markeringen.

TEKST Julie Fosse

Fevik skole samlet seg i en fredsmarkering 8. mars.

FOTO HEIDI JONASSEN

Fagskulane

Evaluerer av finansieringssystemet

Ein ny rapport frå Deloitte viser at fagskulane meiner at finansieringssystemet er bygd opp på ein god måte, men dei ønsker seg meir føreseielege vilkår og ressursar til å vidareutvikle seg, skriv regjeringa i ei pressemelding.

I rapporten vert det peika på at ordninga med grunnfinansiering, eit resultatbasert insentiv og utviklingsmidlar som fagskulane kan søke på, er gode. Sektoren meiner likevel at nivået på finansieringa er for lågt for å sikre nødvendig kvalitet. Det er positivt at fylkeskommunane har forvaltinga på grunn av nærleiken til fagskulane og arbeidslivet, men òg utfordringar i kvalitet og føreseieleg forvaltning. Deloitte peikar på at sektoren er positiv til at pengar blir konkurranseutsette, men meiner at delen prosjektfinansiering er for stor. Deloitte kjem så med forslag som gjeld endringar i driftstilskotet til fagskulane, forvaltninga til fylkeskommunane og samspelet mellom

Fagskulane ønsker meir ressursar til å vidareutvikle seg, viser ein rapport. Bildet viser ein elev i ein simulator ved Nordkapp maritime fagskole og videregående skole.

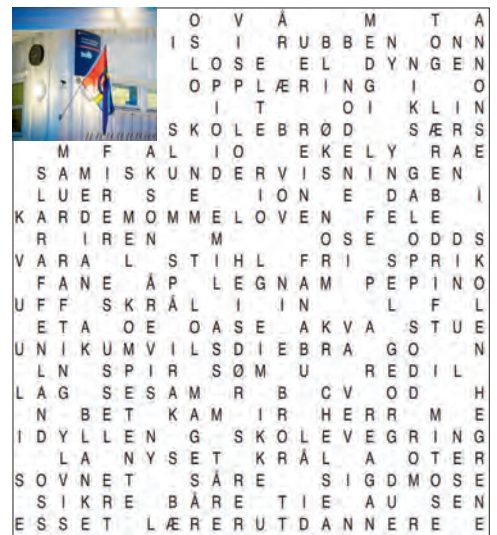
ARKIVFOTO ALF OVE HANSEN

ulike tilskotsordningar. Kunnskapsdepartementet vil, saman med Direktoratet for høgare utdanning og kompetanse involvere sektoren i oppfølginga av evalueringa.

FOTO INGER STENVOLL

Kryssordløsning i Utdanning nr 4

Vinnarane

Vinnarane av kryssordet i Utdanning nr 4/2022 er Wenche Våge, Lillestrøm, og Irene Håheim, Oslo. Dei får kvar sin boksje på kr 500. Vi gratulerer!

Russland

Geografilærere mistet jobben

Kamran Manaflý (28) mistet jobben da han nektet å følge statens retningslinjer for hvordan Russlands «spesielle militære operasjon i Ukraina» skulle omtales i klasserommet. Nå har han flyktet.

Det melder Meduza.io, et uavhengig russisk- og engelskspråklig nyhetsnettsted med base i Latvia.

Manaflý jobbet ved Skole nr. 498 i Taganskyj-distriktet i Moskva, en grunnskole (1.-11.). Rett etter invasjonen meldte skolen til lærerne at de som statens ansatte ikke har lov til å ha, eller uttrykke, personlige meninger.

Ifølge Manaflý spurte elevene mye om invasjonen, og han forsøkte å svare dekkende uten å bli politisk. Han sier: – Unge i dag er flotte. De forstår ikke hvorfor noen skal dra til Ukraina og drepe.

Da Manaflý delte et bilde på Instagram fra en krigsprotest og skrev at han «ikke ville speile regjeringspropagandaen», beordret skolens rektor Tamara Gordzejko ham å slette innlegget. Da han nektet, ble han sparket for «umoralsk oppførsel». Han kontaktet den uavhengige lærerforeningen «Utsjitel», og de begynte å forberede å anke avskjeden.

Så samlet rektor skolens lærere og viste fram Manaflýs Instagram-bilder. De delte bildene i chattegrupper drevet av elevenes foreldre. Elevene ble tvunget til å slette støttende kommentarer og ble truet med politi, ifølge Manaflý.

Manaflý ble framstilt som agent for USA, finansiert av Vesten. Rektor sa at hun ville gjøre alt hun kunne for å få ham fengslet for 15 år som «forræder mot moderlandet». Siden hun er vara i kom-

Kamran Manaflý på Instagram, der den oppsagte læreren blant annet har skrevet: «Du må leve på en slik måte at samvittigheten din ikke plager deg.»

muniststyret, ble Manaflý redd.

Han er i skrivende stund på et transittsted og håper å kunne undervise i et annet land.

Han tror utdanningssystemet i Russland bare vil bli mer og mer totalitært, sier han til Meduza.

Opptak ved Aleksej Slavin, til engelsk ved Kevin Rothrock og til norsk og forkortet av Ylva Törnngren

Frankrike

Macron ønsker å øke lærerlønna

Blir han gjenvalgt, ønsker president Emmanuel Macron å øke lærerlønna, men han krever motytelser. Det sa han da han la fram programmet for presidentvalget 17. mars, ifølge det månedlige næringslivsmagasinet Capital.fr.

Fra mai 2021 har regjeringen innført en bonus på 116 euro brutto per måned for lærere med opptil 14 års ansiennitet. I 2022 innførte regjeringen enda en bonus for lærere med inntil 22 års ansiennitet: fra 29 euro netto per måned for dem med mer erfaring, til 57 euro netto for nybegynnere.

De neste fem årene foreslår Macron at lærere får økt lønn mot å utføre nye oppdrag, som å vikariere og å følge opp elever individuelt med for eksempel lekser eller utenomfaglige aktiviteter. Macron vil bruke tolv milliarder euro på utdanning, inklusive seks milliarder til lærerlønnen.

Presidentkandidatene Anne Hidalgo i Parti Socialiste og Jean-Luc Mélenchon fra det venstreorienterte partiet La France Insoumise (Det ukuelige Frankrike) vil også øke lærerlønna betraktelig, men krever ingen motytelse.

Han ønsker å øke lærerlønna i bytte mot mer arbeid, president Emmanuel Macron, hvis han blir gjenvalgt. De venstreorienterte presidentkandidatene Anne Hidalgo og Jean-Luc Mélenchon ønsker også økt lærerlønn, men uten motytelser.

FOTO KCS PRESSE / MEGA/NTB

Polen

Leder for lærerforbund krever høyere tilskudd grunnet ukrainsk tilstrømning

Sławomir Broniarz, leder for lærerunionen ZNP, har krevd at det nasjonale utdanningstilskuddet for 2022 og lærerlønna økes, grunnet ankomsten av ukrainske flyktningbarn. Ifølge utdanningsdepartementet er rundt 54.000 ukrainske barn nå registrert i utdanningssystemet, skriver den polske nyhetsportalen The First News.

Broniarz hevdet under en pressekonferanse 16.

mars at dette krevde organisatoriske, juridiske og økonomiske tiltak fra myndighetene. Han sa at så mange ukrainske barn og unge var en stor utfordring for skolene. Så langt har nesten 1,9 millioner flyktninger søkt trygg havn i Polen, hvorav flere hundre tusen er barn i skolealder.

– Sier ministeren at det vil koste 2,13 milliarder euro å imøtekomme ukrainske elever, bør pengene

bli funnet. Det vil garantere elementær støtte til både polakker og ukrainere i utdanningssystemet, sa Broniarz.

Han understreket de ukrainske barnas rett til likeverd med de polske, i barnehage og skole. Han ba om økt lærerlønn, noe lærerne hadde bedt om også i 2021: – Oppgavene øker, byrden øker, sa han.

Krigen i Ukraina:

Oksana fortsetter å undervise elevene i hjemlandet

Oksana Khmel (44) flyktet fra krigen til Trondheim, men er fortsatt lærer for elevene sine i Ukraina.

– Jeg sender oppgaver og innleveringer til dem.

TEKST Sonja Holterman FOTO Ole Martin Wold

Oksana Khmel og barna bor i leiligheten til svigerinnen i Trondheim. Å flytte til Norge var aldri planen. Denne våren skulle Oksana, ektemannen og barna Nazar (15) og Oleksandra (9) ha levd livet sine i Ukraina. Oksana skulle gått til Skole nummer 26 i byen Kharkiv og lært elevene sine om litteratur og ukrainsk språk.

– Jeg jobber som lærer. Jeg underviser dem fortsatt, sier Oksana.

Oksana Khmel jobber med elever fra 5. til 10. trinn, hvor elevene er mellom 11 og 18 år. Hun har spesielt ansvar for en klasse på 27 elever. Elever som skulle sittet samlet i et klasserom i Ukraina,

er nå spredd utover Europa.

Mange har ikke klart å flykte. Omtrent halvparten av elevene hennes bor nå i bomberom i Kharkiv. Av dem som kom seg ut, har de fleste dratt til Polen eller Tyskland, mens læreren er i Trondheim. Fortsatt er de en klasse. Selv om læreren sitter noen hundre mil unna, får de oppgaver av henne, leverer dem inn og får tilbakemeldinger.

– Hvordan foregår undervisningen?

– Vi prøver å gjenopprette digital undervisning, og jeg forsøker å ha kontakt med dem hver dag.

Oksana kommuniserer med dem via telefon,

Zoom eller e-post. Ikke alle har internett eller mobildekning.

– I Kharkiv er det stadige angrep med bomber og soldater som skyter. Elevene som er der, sitter ofte i bomberom med dårlig forbindelse. De kan være vanskelige å nå, sier Oksana.

Helsesjekk

Oksana Khmel kom til Norge 10. mars og tror at både hun og barna må være her en stund. Nå forsøker hun å skape et liv for dem, et som ligner normalen.

Oksana har vært lærer i 23 år, og har universi-

Oksana Khmel og barna kom til Trondheim som flyktninger fra krigsherjede Ukraina 10. mars. Oksana er lærer for barn spredt over hele Europa, også i bomberom i Ukraina.

pass. Det tar vi med tilbake til skolen, sier Oksana.

Hennes helsepass ligger på Skole 26 i Kharkiv. Det får hun ikke hentet.

Satt i kjelleren i ti dager

Familien på fire var hjemme i huset sitt i Kharkiv da flyalarmen gikk 24.februar.

– Vi våknet klokken fem av lyden av luftangrep. Da vi stod opp, så vi eksplosjoner fra soveromsvinduet. Rett etterpå gikk flyalarmen.

Byen er den nest største i Ukraina, og den ligger nær grensa til Russland. Kharkiv var derfor en av de første som ble angrepet av russiske krigsfly og soldater.

– Vi har egen kjeller under huset vårt. Der satt vi i ti dager og hørte flyalarmen og bombene som smalt. Etter hvert skjønte vi at angrepene ikke kom til å stanse, sier Oksana.

Mannen måtte snu

De satte seg i bilen og kjørte vestover.

– Vi satt i bilen i fire døgn. Det var kø hele veien, men vi var heldige som hadde en bil. Mange av elevene min tok toget. Togvognene var så fulle at barna ikke kunne sitte eller bevege seg. De måtte stå helt i ro i et døgn. De fikk ikke mat eller vann, og de fikk heller ikke gå på do, forteller hun.

På grensa til Polen måtte Oksana se mannen snu og kjøre tilbake til krigen.

– Han fikk ikke forlate landet. Menn over 18 år må være igjen og forsvare landet vårt.

Får klem av læreren

Oksana har ikke vært så mange dager i Norge, men har allerede merket at noe er annerledes.

– Ukrainske barn er vant til å få klem av læreren. Vi har nok mer nærkontakt enn det dere har, sier hun og gir svigerinnen sin en spontan klem.

– Mer sånn. Hver morgen møter jeg elevene med å gi dem en klem. Det er også vanlig at de kommer bort og ber om en klem i løpet av dagen, sier hun.

Oksana har ikke vært på en norsk skole, men

frykter at det er en kulturforskjell mellom ukrainske og norske skoler, som kan gjøre det vanskelig for barna som nå skal begynne på skole her.

– Jeg vet ikke hvordan det er på norske skoler, og jeg vet ikke om lærerne viser nærhet. Men hvis de ikke gjør det, tror jeg ukrainske barn kan oppleve en distanse til læreren. Ukrainske barn er åpne, de forteller og viser følelser, sier hun.

Læreren er en viktig omsorgsperson for dem.

– De søker støtte og vil ha omsorg av læreren. Og nå trenger de mer omsorg og trygghet enn noen gang. Barna vil ha behov for en klem og forståelse, sier Oksana Khmel.

Ukrainske flyktninger må også ha politiattest

Kravet om politiattest gjelder også ukrainske lærere som vil jobbe i norsk skole.

Kunnskapsdepartementet opplyser at: «Den som skal ansettes fast eller midlertidig i skole eller barnehage, må legge frem en politiattest, og han eller hun må kunne identifisere seg. Poliattiesten skal være norsk. Barnehagen eller skolen kan ikke kreve attest fra søkerens hjemsted, for eksempel fra Ukraina.»

Dersom flyktningene som vil arbeide har politiattest, er det mulig for dem å jobbe i skoler og barnehager.

– I utgangspunktet kan de søke og få politiattest når som helst. Det er ikke krav om at man må ha oppholdt seg i Norge for å få politiattest til bruk i Norge, og det er ikke krav om botid, sier seniorrådgiver Heidi Venner i Politidirektoratet.

Hun opplyser at direktoratet prioriterer å utstede politiattester til ansatte i skoler og barnehager.

tetsutdannelse i litteratur og ukrainsk språk.

– Jeg ønsker å jobbe med barn. Jeg tar selvfølgelig den jobben jeg får, men det jeg ønsker mest av alt, er å få jobbe som lærer, sier hun.

Oksana håper hun kan få være lærer for ukrainske barn som har flyktet fra krigen i Ukraina.

– Jeg forstår hva barna sier og situasjonen de er i. Det tror jeg vil føles trygt for dem, sier Oksana, som håper hun kan få jobbe i skolen, til tross for at hun ikke har politiattest.

– I Ukraina må alle lærere ha en årlig helse-sjekk. Legen sjekker både den fysiske og psykiske helsen vår. Dersom helsen er god, får vi et helse-

Alltid en bok for hånden

Bøkene ligger i vinduskarmen, på hyller, bord og i skap.

– Ved å gjøre litteraturen mer tilgjengelig har leselysten økt. Det er verken tidkrevende eller komplisert, sier pedagogisk leder Marianne Helgeland.

TEKST OG FOTO Guro Waksvik

– **Kan du ikke lese for oss, Marianne?** spør Jacob og gir henne en bok.

– Ja, les for oss! sier Samuel.

Avdelingsleder Marianne Helgeland i avdelingen Sjøstjernene i Sandnes-barnehagen Taremareby responderer umiddelbart. Barna samler seg rundt henne, og hun begynner å lese fra «Brillebjørn på butikken».

Bøkene setter sitt tydelige preg på interiøret i avdelingen. I tillegg til bøker så godt som overalt er det bilder, tekstutdrag og illustrasjoner fra bøker på vegger, gulv og bord. På veggen henger en støvel. Den illustrerer løsningen på et mysterium fra boka «Hvem gikk med utesko inne?»

– Tredimensjonale former gjør bøkene enda mer spennende. Da vi leste Pippi Langstrømpe forleden, laget jeg fletter med ståltråd i. Det krever ikke så mye, bare jeg kommer på det, sier Helgeland.

Avdelingens satsing på bøker og leseglede begynte for alvor da Helgeland tok videreutdanningen Barns språkutvikling og språklæring på Lesesenteret ved Universitetet i Stavanger (UiS) i 2020. På den tiden var barnehagens bøker plassert i en liten lese krok. Etter en ukes loggføring registrerte Helgeland at barna sjelden ba om å bli lest for, og at de voksne tok få initiativ.

– I barnehagen skjer det mye hele tiden. Bøker blir ikke alltid godt nok prioritert, og av og til glemt. Jeg ville se hva som måtte til for å fenge ungene, forteller Helgeland.

Hun bestemte seg for å gjøre litteraturen mer tilgjengelig og tok for seg rom for rom.

– Jeg plasserte bøker flere steder i øyehøyde, slik at barna kunne se og gripe dem. Jeg kopierte også

Bøkene setter sitt tydelige preg på interiøret i avdelingen. I tillegg til bøker så godt som overalt er det bilder, tekstutdrag og illustrasjoner fra bøker på vegger, gulv og bord.

forsider og illustrasjoner fra bøker og limte dem på gulv og vegger. Hensikten var at barn og voksne skulle bli minnet om at lesing og bøker er en mulig aktivitet i hverdagen, forteller Helgeland.

Etterpå foretok hun en ny loggføring. Den viste at leselysten og initiativet til å lese hadde økt betraktelig, både hos voksne og barn i den Espira-eide barnehagen.

Holder trykket oppe

– Under prosjektperioden dokumenterte du at det ble lest mye mer enn før. Men hva skjedde etterpå? Klarte dere å holde trykket oppe?

– For meg har det blitt en måte å jobbe på. Jeg holder det varmt, går på biblioteket og introduserer ofte nye bøker. Det er ikke mye som skal til. Lese kan vi gjøre i de fleste situasjoner. Mens en av oss smører skiver, kan en annen lese for barna.

Under fruktmåltidet leser vi nesten alltid. I dag er barn så opptatt av nettbrett, og bøkene har forsvunnet fra mye av undervisningen på skolen. Jeg synes det er viktig å gi barnehagebarna muligheten til å bli glade i bøker, sier Helgeland.

Hun ser det leses mer enn før, også på de andre avdelingene. Lett tilgjengelige bøker fører til at ungene oftere tar initiativ til å lese.

– Når ungene ber oss om å lese, tar vi tak i det med det samme. Det nytter ikke å si: «Ja, det kan vi gjøre senere». Vi legger det vi holder på med til side, og leser. Det er viktig å gripe øyeblikket der og da, sier Helgeland.

Hver fredag er det språkgruppe på avdelingen. Da jobber hun mye med begreper, med bøker som utgangspunkt.

– Det er ufattelig mye læring i hvert enkelt ord. Holder vi på med «Pulverheksa», snakker vi om

Marianne Helgeland griper straks øyeblikket, når ungene tar initiativ til å lese. Fra venstre Sonia, Jakob, Nikolai, James og Samuel.

begrepene karneval, heks og prins. Vi reflekterer over hvor prinsen bor. Vi stopper opp, ser på bilder og spør. Å reflektere sammen med barna er givende. Min glede med å lese smitter over til barna. Vi voksne er rollemodeller, sier Helgeland.

Hun erfarer at lesing gir ungene mye. De snakker om bildene på vegger og gulv, både med hverandre og de voksne.

– Bøkene gir barna felles referanse og felles forståelse, sier hun.

Også i garderoben henger det bilder av bøker, og foreldrene får vite hvilke bøker de holder på med. Barnas engasjement for bøker smitter over på foreldrene, som melder tilbake at de setter pris på avdelingens leseglede.

– Vi jobber mye i små grupper. Det gir oss mulighet til å lese mer, det ville ikke gått med 18 barn. Jeg føler jeg har funnet min måte. Nå vil

styreren at jeg skal snakke om min modell på et personalmøte, sier Helgeland.

Lesing på dagsplanen

Også i småbarnsavdelingen Steinbiten er leseglede blitt et satsingsområde. I år har avdelingen prøvd noe nytt.

– Tidligere hadde vi månedens bok, og la vekt på fokusord. I år gjør vi det på en annen måte. Vi setter av en halv time til lesestund hver dag fra klokken 8.30. Vi ville teste ut dette kontra tidligere praksis. Resultatet er at vi leser mye mer, også gjennom resten av dagen, forteller pedagogisk leder Bente Hegdal.

Barna deles i grupper og går rett fra frokostbordet til en halvtimes lesestund.

– Det er viktig å ha lesing på planen, ellers blir det ofte ikke noe av. Vi vegrer oss som regel for å

avbryte barn i lek for å lese. Slik vi gjør det nå, vet ungene hva vi skal, og de gleder seg, sier Hegdal.

Hun ser at lesingen har positive ringvirkninger. Relasjonen til ungene blir bedre.

– Vi ler, bruker humor og kobler sammen det vi leser med ting barna forteller de har gjort i barnehagen eller hjemme. Jeg føler jeg blir bedre kjent med dem. Vi bygger opp en sterkere relasjon, sier Hegdal.

Kristian og Malak kommer løpende. De vil lese. Hegdal griper øyeblikket.

– Hva med «Hurra for lille kanin»? spør hun.

Barna nikker ivrig og setter seg i armkroken hennes. Hegdal blar om, peker og spør.

– Se, lille kanin er lei seg. Hva skal vi gjøre?

– Trøst, sier Kristian, – da blir lille kanin glad.

Råking på timeplanen

Elever skal i løpet av grunnskolen tilegne seg kompetanse i å gjennomføre livsberging ute i naturen, både i, på og ved vann. Kunnskap skal testes ut i praksis, og elever fra Charlottenlund ungdomsskole i Trondheim er klare til å gå i vannet.

TEKST Kari Oliv Vedvik FOTO Ole Martin Wold

Førstelektor Egil
Galaaen Gjølme gjør
klar råka i Tømmerholt-
dammen som elevene
skal ut i.

Student Endre Ueland Dragseth og lærer Ola Fossum sørger for god lufting til vedovnen inne i teltet.

Bålpanna gir varme og mulighet til å varme opp medbrakt mat.

En ekstra redningsline ligger klar til bruk for sikkerhets skyld.

– Det er veldig få som drukner i basseng, det er langt flere som gjør det utendørs. Derfor er det viktig å øve på å berge seg ut av vann ute. Da gjerne under realistiske forhold, forklarer Egil Galaaen Gjølme.

Han er lærerutdanner ved Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet i Trondheim og ivrer for svømmeopplæring i skolen. Med fagfornyelsen i 2020 kom nye kompetansemål i svømming, selvberging og livredning. Og for første gang er det presisert at opplæringen skal foregå utendørs. Det er Gjølme fornøyd med.

Denne morgenen har han tatt turen til Estenstadmarka i Trondheim. Det er 1. mars,

temperaturen er rundt frysepunktet, men vintersola skinner. Dagen før sagde lærerne fra Charlottenlund ungdomsskole ett kvadratisk hull i isen på tjernet, men nattefrosten har lagt ny is over hullet som elevene skal ut i denne kroppsovingstimen.

Vedovn mot våte klær

En som har fått opplæring av førstelektor Gjølme, er lærer Amund Sand Semmingsen. Han har tatt med seg 8.-klassen sin for å gi dem en innføring i hvordan en kan ta seg opp på isen hvis en har kommet ut i vannet.

– Jeg har gjort dette én gang før. Vi har tatt

Nora, Iben og Ingeborg er de første elevene som skal i vannet. Råka er godt merket så ingen skal gå i den ved en feiltakelse.

«Det er veldig få som drukner i basseng, det er langt flere som gjør det utendørs.»

Egil Galaaen Gjølme

mange forholdsregler og er flere som har kunnskap og erfaring med isredning, men en kan aldri være forsiktig nok. I tillegg vil jeg at dette skal bli en minnerik og fin erfaring for elevene, sier lærer Semmingsen.

Rett ved råka elevene skal ut i, er det satt opp en lavvo. Vedovnen er fyrst opp, sånn at det skal være levelig å skifte til tørre klær etter det som mest sannsynlig er årets første dukkert for de fleste.

Ute er bålet fyrst opp, og sikkerhetslinjer og ispigger er funnet frem. En som har trukket på seg tørrdrakt for å være klar til å bistå hvis noen av elevene trenger hjelp, er Endre Ueland Drag-

Lærer Amund Sand Semmingsen har festet linene godt rundt livet til Hedvig før hun hopper i vannet.

seth. Han er ute på feltarbeid til sin masteroppgave om emnet.

– Oppgaven min handler om erfaringer med råking i undervisningen. Ekstra gøy å kunne være med når det blir gjennomført i praksis. Jeg skal intervjuer noen av elevene i etterkant, så er det en del etterarbeid før jeg kan levere inn oppgaven, sier den kommende læreren.

Kaldt og rolig

Elevene ankommer i små grupper og slår seg ned for å nyte medbrakt niste. Det er frivillig å gå i vannet, men den teoretiske delen må alle elevene gjennom. Lærer Amund samler elevene.

– Hva skal dere tenke på når dere kommer i vannet?

Hender strekkes i været.

– Å rette ut kroppen, sånn at en flyter best mulig.

– Få kontroll på pusten.

– Åke seg inn på land igjen.

Elevene viser at de har fulgt med i tidligere gjennomgang.

For at det skal bli mest mulig realistisk, skal elevene i vannet med sko og klær på. Jentene skal i ilden, eller rettere sagt kulda, først.

– Det er fordi vi bare har ett oppvarmet skiftetelt, og flest jenter har sagt at de skal gjen-

Uten å nøle går Hedvig i vannet. Rutinert drar hun seg opp på isen uten hjelp. Det er aller første gang hun tester dette.

nomføre, forteller Amund.

Den ene tenåringsjenta etter den andre hopper eller senker seg ned fra isen. Ingen får panikk, og alle drar seg med egen hjelp inn på isen.

Klassekameratene heier og klapper for hverandre.

13 år gamle Hedvig er en av dem som senker seg helt under det kjølige vannet, tar noen svømmetak før hun åler seg inn på isen.

- Hvordan var dette?
- Kaldt! sier en tydelig stolt Hedvig før hun går inn i det varme teltet.

● Kompetansemål

I løpet av 7. trinn skal elevene ha kompetanse i å «vurdere sikkerhet i uteaktivitet og naturferdsel og gjennomføre sjølberging i vatn», mens elevene etter 10. trinn skal «forstå og gjennomføre livberging i, på og ved vatn ute i naturen». I dette kompetansemålet er det definert at øving på livredning skal foregå ute i naturen.

Petit

Dag Gulbrandsen

ILL. FOTO: AAGE STORLØKKEN / AKTUELL / NTB

«Har du fått frøken eller lærer i år», spurte broder'n. «Frøken i år også, men kanskje lærer i femte», svarte jeg.

Dette var nok før både språkrådets og likestillings tid, og frøken var og ble en fellesbetegnelse på kvinnelige lærere. Jeg husker disse frøknene som snille, blide og omsorgsfulle, i motsetning til mange av deres mannlige kollegaer.

Egentlig likte jeg godt å ha frøken, noe en ikke kunne si høyt i en rein gutteklasse med 30 kortklippede gutter. Det var liksom litt mer alvor med lærer. Og stor var gleden da vi fikk lærer i både gym og sløyd. Gym-læreren ledet linjegym i dress og slips, mens sløyd-læreren hadde grå lagerfrakk og sterke briller. «Ja, det er nok to lærere som kan holde orden på en vilter guttegjeng», sa min mor. Hun skulle bare visst!

Sløyd-læreren hadde orden i verktøyskapet, og alt ble talt opp før noen fikk ta friminutt. Vi høvlet i takt, og dyrefigurer ble pusset så glatte som barnerumper. Vi lagde til og med plastoredobber til mødrene våre, hvite og gule med klips! Dette skulle være morsdagsgaver. Selv om mor var både snill og barnevennlig, så jeg henne aldri med øredobbene, noe jeg i ettertid skjønner svært godt. At Bjarne ikke hadde noen mamma, ble bagatellisert med at han kunne gi dem til en nabo. Bjarne kasta øredobbene i søpla.

Frøkner og lærere var på en måte litt overjor-

Dag Gulbrandsen
pensjonist etter 40 år i skoleverket

FOTO: PRIVAT

diske. Jeg klarte ikke å forestille meg at de verken sov middag, dusjet eller gikk på do. Da jeg en gang møtte sløyd-læreren med to unger og skiutstyr på trikken, ble det bare helt feil. Han snakket til og med ganske vanlig med barna. Og ikke skrev han ordensanmerkning når den yngste spiste tyggis.

Hvis de ikke hadde inspeksjon, var frøknene og lærerne på lærerværelset i alle friminutt. Dit inn var det forbudt å gå. Unntaket var hvis du blødde neseblod eller hadde kastet opp. Det var greit nok, for på lærerrommet luktet det både kaffe og røyk da døren ble åpnet. Det gjorde det forresten av noen i timene også. Jeg syntes det så mer spennende ut å ha inspeksjon enn å undervise, for da kunne du ordne opp i slåsskamper og kikkling på jentedom.

Tretti år etter egen barneskoleetid, kom min sønn hjem fra første dag på ungdomsskolen. «Hvem fikk du til lærer da», spurte søsteren. «Ei innmærrig hipp ei, både piercing og tung motorsykel», svarte han. «Og så heter'a Evy»!

Da skjønnte jeg at tiden ikke står stille.

Tilbakeblikk

For 50 år siden

Legene utfordrer lærerne

Røyking er uhygienisk atferd, både mot en selv og andre. Lærerrommet bør ikke ligge etter i en utvikling som er i full gang i alle informerte kretser: tobakkskadene bør bare ramme dem som selv vil utsette seg for dem. Askebegre settes bare fram i spesielle røykerom der røykerne kan røyke uten å sjenerere og skade andre.

Norsk Skoleblad
nr. 15/1972

For 25 år siden

Gi lærerne mer!

Lærerne bør tjene opp til 30 000 kroner mer per år enn de gjør i dag – det mener det norske folk ifølge en ScanFact-undersøkelse utført for Skolefokus. Personer som selv har høy utdanning og høy lønn, og personer som sogner til Høyre og Sosialistisk Venstreparti, er mest sympatisk innstilt til høyere lærerlønn. Personer med lav og middels utdanning og lønn, og personer som sogner til Senterpartiet, er noe mindre sympatisk innstilt, men også de mener lærerne bør tjene mer enn de gjør i dag.

Skolefokus nr. 7/1997

Fotografiske
tilbakeblikk
fra skole og
barnehage.

Unge realistar

Skuleåret 1963/64: Gutane i første klasse på realfagslinja på Odda gymnas ser ut til å vere klare til innsats, også i obligatoriske humanistfag som norsk og historie; undervisningsfaga til Helge Bjørnøy, som står lengst bak.

– Vi hadde eit godt samhald i klassen. Og seinare har vi halde jamlege jubileum; den siste tida kvart femte år. Framleis med god stemning! seier Oddvin Tokheim, som sit med genser midt på bildet. For han gjekk vegen vidare til dåverande Norges Tekniske Høyskole i Trondheim, der han spesialiserte seg innan faget geoteknikk. Bildet tilhøyrrer samlinga til Kraftmuseet – Norsk vasskraft- og industri-stadmuseum, og spesielt interesserte kan finne namnet til alle på bildet på Digitaltmuseum.no.

FOTO ARNE MOE TEKST HARALD F. WOLLEBÆK

Bøker

Aktuell bok ANMELDT AV Ingeborg Tveter Thoresen, tidligere rektor og førstelektor ved Høgskolen i Vestfold

Myndighetenes makt og myndig motstand

Læreres profesjonsutøvelse i en utdanningspolitisk brytningstid

Av Hege Myhre, Mette Nygård og Ole Petter Vestheim (red.)

Gyldendal 2021
274 sider

Dette er en bok som pusser blankt opplæringsens brede samfunnsmandat.

Boka er en antologi der ti forfattere fra fire ulike institusjoner, men med felles verdigrunnlag, har et felles anliggende. De vil gi innsikt i den rådende utdanningspolitikken, men også i styringsideologien New Public Management (NPM) og tilknytningen til nyliberalismen.

Boka setter et kritisk søkelys på ideologien som har vært bestemmende for offentlig virksomhet i mer enn 20 år. Som boka viser, kommer lærerne i klemme mellom statlig og kommunal styring. Den praktiske pedagogikkens utøvere er også i klemme mellom to makthierarkier, *myndighetshierarkiet*; Stortinget, regjeringen, Utdanningsdirektoratet, kommunal forvaltning og rektorer, og *kunnskapshierarkiet*; forskere, lærebokforfattere og andre teoretikere.

Studentenes pensum hentes ofte fra antologier med forskningsbaserte artikler. Det skyldes tallekantsystemet i academia. Forskere må «levere». Ikke alle antologier gir studentene nødvendig vitenskapsteoretisk orientering eller redskaper for kritisk tenkning med sine relativt kortfattede kapitler. Foreliggende antologi rammes ikke av denne kritikken. Karakteristikken «brytningstid» er, som de viser, dekkende. Flere kunnskapsregimer lever side om side. De avspeiler og er påvirket av politiske og pedagogiske ideologier gjennom flere tiår. Verdien og ideene kan være motstridende, også hvordan de vektlegges. Nå har altså NPM stort gjennomslag.

Forskerne har ulike fokusområder og ulike fagbakgrunn, som pedagogikk, lærere og tekstforskere, som utdannings sosiolog og fra praktiske estetiske fag og kristendom, religion, livssyn og etikk (KRLE) i lærerutdanningene. Gjennom tretten kapitler analyserer og avdekker de politikernes intensjoner og begreper i makt dokumenter, der politikken defineres. Motstridende intensjoner er både tydelige og tilsørte. Som eksempel viser boka spenningen mellom det brede samfunnsmandatet med dannelsesoppdraget og det smalere utdanningsoppdraget, med vekt på læring i blant

annet Kunnskapsløftet, Læreplanfornyelsen og Rammeplan for barnehagen. Den gir analyser ut fra ulike perspektiver og viser hvordan dokumenter tolkes forskjellig på ulike nivå og av ulike aktører. Det viser seg ikke minst gjennom styring på ulike nivå, eksemplifisert ved «Sandefjordsaken».

Skolens og barnehagens oppdrag og utdanningspolitiske begreper får betydning både for og gjennom pedagogiske teorier og tekster og for pedagogisk praksis. Begrepet handlingsrom, som er viktig for lærerens relative og opplevde autonomi, drøftes både som kamuflert maktspråk og ses i lys av ulike ideologier, i to kapitler.

Spørsmål om hva barnehagen skal være etter 2006, da barnehagen ble endret til en del av utdanningsløpet og ble knyttet til kunnskapsøkonomien, drøftes og analyseres også.

En uvanlig og spennende artikkel, «Media – skolepolitikken forlengede arm?», avdekker hvordan utdanningspolitikk utvikles og makt utfoldes både åpent og skjult i samfunnet.

Flere artikler baseres på nærkontakt i forskningsprosjekt med studenter og lærere. Blant annet spør forskerne om hvilke impulser som de mener bidro til valg av yrke. Kapitlet knytter an til diskusjonen om rekruttering. Hva er viktig, karakterer eller karakter?

Når myndighetene vil styre praksis gjennom

I boka belyses blant annet hvordan lærere havner i ideologiske dilemmaer, som i Sandefjord i 2014. Der skulle lærerne evaluere elevene med oppunder 70 kryss for måloppnåelse i norsk, matematikk og engelsk. To lærere nektet. Det førte til nasjonal oppstandelse.

ARKIVFOTO KARI OLIV VEDVIK

planer, bruker de ofte begrepet implementering. Men hva skjer? Det er ingen enkel linje mellom plan, teori og praksis. Lærere bruker erfaringenes briller når de tolker tekstene, og anvender dem. Det synes som en gordisk knute i pedagogikken. Et par bidrag viser imidlertid hvordan et aktuelt begrep fra læreplanen «verdiløft» møtes av lærere, men også hvilke utfordringer oppgaven «danning» byr på.

Alle forskerne bidrar til å gjøre antologien til en viktig bok. En del faguttrykk burde imidlertid vært alminneliggjort, og dermed en pedagogisk ordbok overflødig.

Sosiologen Bent Olsens bidrag leser jeg som et nøkkelkapittel. Han klargjør makthierarkiene for leseren, og makten som utøves, blant annet legal makt i styringshierarkiet. Han problematiserer hva som er legitim kunnskap i kunnskapshierarkiet, men også samspillet mellom disse hierarkiene.

Olsen avslutter med en henvendelse til «de dominerende posisjonene i kunnskaps- og myndighetshierarkiene: Vet dere egentlig hva dere holder på med?»

Studentene på sin side må interessere seg for «kunnskap og kunnskapsproduksjonen og den sosiale bruken som gjøres av pedagogisk kunns-

skap». De må rustes med «en teoretisk fundert vitenskapelig kunnskap om den pedagogiske verden», og erobre en «årvåkenhet», en «skepsis» som aldri tar slutt. Han henvender seg direkte til studenten som leser: Det «består i å bryte med det innlysende, med alle de ikke-vitenskapelige konstruksjonene, de politiserte og politiserende, kulturbaserte normative og ideologiske utsagnene du kan risikere å møte i pedagogikken. Det kan være utsagn og viljer som er mer interessert i å forme deg enn opplyse deg». Det er en klar utfordring i en lesverdig bok.

Følg elevenes lesing på helt nye måter.
Oppdag lesekartlegging basert på kunstig intelligens.

Les mer og prøv gratis: www.lesemester.no/produkter

Lexplore

Lesemester™

Hilsen i anledning Utdanningsforbundets 20-årsjubileum:

De neste 20 år: Hva venter profesjonen i åren

● **Elise Håkull Klungtveit**
leder i Pedagogstudentene
FOTO JONAS OHLGREN ØSTVIK

Utdanningsforbundet har vært et anker for samfunnet vårt de siste 20 årene. Det må vi være de neste 20 også.

Da jeg fikk spørsmålet om jeg kunne holde dette innlegget, om å se fremover og servere noen betraktninger om hva som venter profesjonen i fremtiden, så verden ut som en helt annen. Jeg ville bruke tiden min på temaer som får personer i min generasjon til å boble over av engasjement, om likeverd, om kloden, om en samla profesjon av lærere og pedagoger som jeg tror kan være nøkkelen til å løse alle samfunnets utfordringer. Fordi friheten, og fellesskapet er alt – også i fremtiden.

Siden den gang har min verden, vår verden, blitt en helt annen. For oss som er født etter 1989 og Berlin-murens fall, er det Europa vi nå lever i et Europa som vi trodde vi var ferdige med etter eksamen i nyere historie på videregående. Europa var i stort synonymt med trygghet, frihet og fellesskap. Av og til trua det mørke skygger, av terror, autoritære ledere eller økonomiske nedgangstider, men det var alltid en klokke etter på at demokratiene og de frie menneskene skulle seire.

Som barn ble jeg kjent med familier som hadde flykta. Deres land het Bosnia. Der kunne de ikke bo lenger, det var ikke trygt å være barn der. Jeg ble redd for at det samme skulle skje med mitt hus, min trygghet. Det hendte at jeg ikke fikk sove. Jeg ble beroliget med at det som skjedde i deres land, ikke kom til å skje med mitt. Men bare at det kunne skje, sa meg at man aldri kunne si aldri.

I dagene etter den 24. februar 2022 var jeg for første gang i mitt voksne liv redd for friheten.

Det kunne kjennes ut som vi var tilbake til Cuba-krisen for 60 år siden. Alt som kvelden før var helt utenkelig, kjentes plutselig tenkelig. Et fritt, demokratisk land var blitt angrepet med krig fra en stor og mektig nabo. En nabo som forteller løgner om nazister, om ufrie mennesker, om å redde mennesker i nød. Realiteten er nabolag møtt med bomberegner, mennesker som fødes på T-banestasjoner, og familier som må forlate fedre, brødre, onkler og kompiser igjen for å kjempe for demokrati og frihet.

Samtidig i Russland ser vi en skole som brukes aktivt for å bygge et samfunn som kretser rundt presidenten og den makten han personifiserer.

Aftenposten skriver denne våren om ekstraundervisning i Russland. Pensum er læren om å drepe ukrainske «nasjonalister». De skriver patriotiske brev til soldatene ved fronten og lærer om hvordan de kan oppdage femtekolonister og forrædere. Skolen har blitt en arena for presidentens krig, lærerne er hans våpen.

Det samme skjedde her hjemme, i 1942. Lærerne skulle melde seg inn i Norges Lærersamband og støtte nazistenes okkupasjon av Norge. Norsk ungdom skulle kontrolleres gjennom skolen. Men lærerne hadde sterke fellesskap, sterke organisasjoner, og stod imot. I dag ser vi russiske lærere, akademikere og forskere som går under jorden og rømmer landet. Det skremmer.

Men det finnes håp for fremtiden. Det håpet finner jeg i fellesskapet. I mennesker som kommer sammen, med det samme oppdraget for barn og unge, med gode intensjoner og et engasjement for et fritt, demokratisk samfunn. Vi er sterke, vi er samla, vi er kompetente til å løse oppgaven vi er blitt gitt, og med oss på veien har vi et etisk anker. Vi er en profesjon. Hvis jeg skal komme med en spådom, så tror jeg ikke mørke skygger de neste 20 årene får rokke ved bevisstheten om vårt profesjonelle ansvar. Jeg tror en sterk, og samla lærerprofesjon er som en skuddsikker vest for demokratiet vårt. Jeg tror det gjør oss til en del av de løsningene vi trenger for fremtida. Det gir fremtidstro.

Bare fire dager etter krigen brøt ut i Ukraina, kom det en nok en dyster, men viktig melding fra FN. Det handla ikke om autoritære ledere som angriper frie demokratier, men om en menneskehet på en klode, som på mange måter angriper seg selv og kloden sin. Vi snakker om kode rød, om artsmangfold som svekkes, matkrise, om tap av hjem, om tap av levebrød, om hav som stiger, ekstremvær, vintre i Norge uten snø, om polis som smelter. Mennesker kommer til å måtte flykte, de som rammes mest har aller minst fra før.

Dette vil prege fremtiden vår, og derfor vil det også prege lærere i barnehage og skole. Men med en profesjon som engasjerer seg, som arbeider mot

«Jeg tror en sterk, og samla lærerprofesjon er som en skuddsikker vest for demokratiet vårt.»

ne som kommer?

kode rød, som er opptatt av fellesskap og solidaritet kan vi også i møte med denne krisen være en del av løsningen.

Jeg er ofte stolt av organisasjonen min. Jeg er stolt når dere står sammen og streiker for vår rett. Jeg er stolt når vi viser hvor mye den høye kompetansen vår betyr. Jeg er stolt når vi står opp for barna og elevene våre, når vi snakker om å leke, om barn- og ungdommens ukrenkelige verdi, og om «kunnskaps-hull» som ikke skal kunne tettes, men som skal møtes. Så er jeg stolt, når vi er stolte, når vi står opp for likestilling og likeverd, og mangfold, og når vi setter ned foten for diskriminering. Når vi stiller i markeringer og går i tog og parader, med plakater, og noen ganger med boa og glitter. Og dere – her er vi ikke i mål, og her må vi være vårt profesjonelle ansvar bevisst. Barn og unge vokser fremdeles opp i dag med en følelse av ikke å ha plass. Det finnes mennesker som opplever at de ikke passer inn. Det finnes opplevelser av at ens kjønn eller legning ikke har samme verdi som andres. Det snakkes fremdeles om «oss og dem», og ikke «de av oss». Vi har en jobb å gjøre, men vi gir oss ikke før alle opplever at det er plass til alle.

Angrep mot demokrati og frihet – Kode rød for klima og miljø – og spørsmål om likeverd og like-

stilling vil også prege framtida vår. Folk tar valg hver eneste dag. Ikke alle valg som tas, er til det beste for fremtiden, samtidig som vi vet at vår kompetanse og oppgave i samfunnet kan være avgjørende i møte med det som kaster skygger over samfunnet vårt. Samtidig opplever vi også at hele vår profesjonelle eksistens stilles spørsmål ved. Er det egentlig så nøye med lærere med lærerutdanning? Før spørsmålet i det hele tatt har fått tid til å sette seg, har vi svart og forsvart. Vi er klokkeklare, svaret er JA! Alt annet er å sette hele samfunnet, hele fremtiden på spill.

Når vi en samlet organisert lærerprofesjon forteller om hvordan dette henger sammen, gir det mening. Vi sier som Unio, vi er uunnværlige, vi er en bærebjelke. Vår kompetanse kan ikke byttes ut, for den har rusta oss for å samle, for å stå imot, og for å utvikle samfunnet vårt. Jeg tror vi de siste 20 årene har vært et anker for samfunnet vårt, det må det også være de neste 20 årene.

I sommer var Utdanningsforbundets leder Steffen Handal, Pedagogstudentenes nestleder Iril Myrvang Gjorv og jeg på Utøya. For ti år siden eksploderte en bombe i regjeringskvartalet, som tok med seg åtte menneskeliv, ni ble alvorlig skada, mange var redde for å gå på jobbene sine i depar-

tementene eller ute i Oslos gater. Den samme gjerningsmannen dro til Utøya og skjøt og drepte 69 mennesker, 33 ble alvorlig skada. Mange hundre gjemte seg. Liv som leves, ble berørt for alltid. Dette ramma min generasjon. Jeg var snart 18 år den sommeren, og de fleste jeg kjente, kjente noen som var berørt. Gjennom de siste ti årene har denne dagen blitt viktigere og viktigere for meg. I juli, da vi var på Utøya, gikk det opp for meg hvorfor. Utøya ble et symbol, på at sår ikke nødvendigvis alltid skal leges, men at de er der for at vi skal lære, minnes og la oss engasjere.

I dag er Utøya et sted for nettopp å lære, minne og engasjere. Jeg tror det viser oss at utdanning og fellesskap er alt, også midt i krisen, og midt i de vondeste sårene våre.

En skal aldri ta noe for gitt. Som profesjon må vi ta valg hver eneste dag. Som lærere må vi velge å organisere oss. Som organisasjon må vi velge å fortsatt ta ansvar for fremtiden. Fordi friheten, og fellesskapet er alt – også i fremtiden. Kjære Utdanningsforbundet, gratulerer med dagene! Vi er klare for de neste 20 årene.

Dette innlegget ble holdt som en hilsningstale under feiringen av Utdanningsforbundets 20-årsjubileum i Oslo 24. mars.

OSLOMET

Norsk skole trenger fremmedspråklærere!

OsloMet tilbyr videreutdanning for lærere i fransk, tysk og spansk!

- Økt språk- og undervisningskompetanse
- Kombinér jobb og utdanning
- Studieopphold i utlandet!

Søknadsfrist 20. april!

OSLO METROPOLITAN UNIVERSITY
STORBYUNIVERSITETET

Naturen er perfekt arena for dybdelæring

● **Stein Yngve Andersen**
prosjektleder for
«Friluftsliv i skolen»
Norsk friluftsliv / Norgga
olgunastinsearvi
FOTO PRIVAT

Når teoritungt fagstoff flyttes ut i den virkelige verden, får elevene lære med alle sansene. Slik gir naturen som læringsarena en unik mulighet for dybdelæring i praksis.

En kald og mørk morgen i desember møtes klasse 5a utenfor en tom skole på Østlandet. Gradestokken kryper ned mot ti blå. Elevene er godt kledd, har med seg hver sin vedkubbe, varm drikke på termos og pakker til adventskalenderen. Etter et hutrende «god morgen» går turen opp via stiene til skolens lavvo. Bålet tenner, sitteunderlag plasseres på stokkene rundt varmen. De har hatt om eventyr i norsk inne i det varme klasserommet uken før.

Læreren kremter og begynner å lese. Snøen som daler ned, er fjærløst og henger nesten vektløst rundt elevene. Bålet varmer de små ansiktene, mens de hører eventyret om en liten jente som varmer seg på fyrstikkene hun skal selge. Klimakset i eventyret viser bilder av feststemte mennesker som koser seg i varme stuer og lyset fra juletrær. I det solens bleke stråler treffer den trollbundne klassen i skogen, treffer januarsolen ansiktet til piken med svovelstikkene, der hun ligger på brosteinen i København. Eventyret avsluttes, og en skjelvende stemme melder at det er tid for adventskalender.

Turen i skogen er åtte år siden, og femteklassen har blitt ungdommer. På en busstur hjem fra jobb slår en av dem seg ned for en prat: Husker du den gangen vi var ute og leste eventyr i skogen?

Aktualisert under koronapandemien

Gjennom pandemien som har preget tilværelsen de siste to årene, har uteskole blitt brukt mer og mer. Ansatte i skole, barnehage og skolefritidsordning har sett verdien av å bruke uteområder og nærnatur når arealene inne har blitt for små. Gjennom to svært krevende år med pandemi har personalet i våre pedagogiske institusjoner brukt kreativitet og kunnskap for å lage best mulig

undervisning, gitt de rammene de hadde. De har lagt inn en beundringsverdig innsats.

Med en fartstid på 20 år i utdanningssektoren vet jeg hvor mye barna og deres beste betyr for oss som pedagoger. Det er det som definerer oss. Det var også nettopp elevenes beste som motiverte meg da jeg forlot min lærergjerning for å jobbe for å fremme naturen som læringsarena. Prosjektet er også anerkjent fra politisk hold. I regjeringens handlingsplan for friluftsliv fra 2018 står det svart på hvitt at naturen i større grad skal «brukes som læringsarena og aktivitetsområde for barn og unge».

Dybdelæring i et autentisk klasserom

Dybdelæring er et begrep som gjennomsyrrer lærerplanrevideringen og fagfornyelsen. Målet er å legge til rette for læring som forbereder elevene på framtiden og utdanner dem til handlende aktører i den virkelige verden. Som en del av dette tankegodset skal elevene også møte reelle problemstillinger i sin opplæring.

Virkelighetsnær læring handler ikke bare om hvordan, det handler like mye om hvor. Autentiske læringserfaringer krever autentiske klasserom. Det er her naturen som læringsarena kommer inn i bildet. Utenfor klasserommets fire vegger kan man skape gode rammer for å la elevene nå sin proksimale utviklingssone. Stillasbyggingen skjer ved å bruke de læringsressursene man finner ute i den virkelige verden, til å beskrive og synliggjøre teoretisk kunnskap gjennom elevenes egne begrepsapparat. Dermed legges det til grunn for at elevene kan tilegne seg dypere kunnskap, både innenfor, og på tvers av, fagområder.

Verdifullt tankegods i ny drakt

Aktive læringsmetoder, som jo dybdelæring gjennom naturen som læringsarena er, er ikke en ny oppfinnelse. Navnene på begrepene er kanskje av nyere opprinnelse, men tankegodset kan sees helt tilbake til Normalplanen av 1939, der elever utsettes for lokal læring, lokalt lærestoff og lokale tilpasninger.

Vi finner de samme tankene blant store navn

«Naturen er et autentisk klasserom, der fagstoff får møte den virkelige verden.»

som filosof og forfatter Jean-Jacques Rousseau (1712–1778) og filosof, pedagog og psykolog John Dewey (1859–1952). Sistnevnte var opptatt av elevenes møter med den virkelige verden. Han kritiserte det han mente var et kunstig skille mellom skolen og den virkelige verden. Poenget er fortsatt relevant den dag i dag. Om formålet med elevenes læring er å gjøre dem mest mulig forberedt for et liv ute i den virkelige verden, må vi lærere søke autentiske læringsarenaer.

Naturen er et autentisk klasserom, der fagstoff får møte den virkelige verden. Her kan man finne inspirasjon til eventyr, konkrete som kan måles, blader som skal klassifiseres, hinder som skal forseres. Ute i den norske vinterkulda blir «Piken med svovelstikkene» virkelig på en måte som det er vanskelig å kopiere innenfor klasserommets fire vegger. Det er, sagt med Deweys kanskje mest kjente ord, «learning by doing».

I naturen kan man finne inspirasjon til eventyr, konkrete som kan måles, blader som skal klassifiseres, hinder som skal forseres.

ARKIVFOTO ERIK M. SUNDT

Nordea

Medlemstilbud på billån fra Nordea!

Som medlem i Utdanningsforbundet får du et av Norges beste billån. Med rente fra 3,10 %.

Søk lån til bil, MC og caravan på billan.nordea.no

Priseksempel:
Eff.rente 4,62 %
kr 150.000,- o/5 år,
Etabl.geb. kr 2000,-
Tot.: kr 167.880,-

Når nasjonale prøver i skolen gjør vondt, og v

● **Marit Uthus**
førsteamanuensis,
Institutt for lærerutdan-
ning ved Norges teknisk-
naturvitenskapelige
universitet (NTNU)

FOTO KARI OLIV VEDVIK

● **Helene Wego**
PhD, Institutt for lærer-
utdanning
NTNU

FOTO PRIVAT

Med jevne mellomrom slår mediene nedslående resultater på nasjonale prøver stort opp. Like ofte følger en debatt der ulike stemmer har ulike svar på hvorfor det er slik.

Spør du fagfolk i utdanningsfeltet, vil mange av dem si at dette paradoksalt nok må ses i sammenheng med nettopp medieoppslagene, fordi denne formen for offentliggjøring av prøveresultater medfører stress for både skoleledere, lærere og elever. Når stressnivået blir høyt nok, går vinninga opp i spinninga, mener de. Spør du politikerne, svarer de gjerne «skole er ingen privatsak»: Som kunnskapsleverandør til samfunnet er skolen den viktigste institusjonen vi har. Åpenhet og dialog om skoler som har utfordringer hva angår elevenes læring, er ifølge dem derfor en selvfølge.

Hvordan føles det da egentlig for de som befinner seg med begge beina godt planta i skolen, å skulle kontrolleres og måles for all offentlighet? Hvis skolen de jobber ved står oppført i avisa med bare sånn middels resultater på nasjonale prøver, vil ikke det oppleves ganske kjipt? Hadde de ikke følt det litt bedre, hvis de var i toppsjiktet?

Forskning viser nemlig at når vi mennesker blir målt og sammenlignet, følger et helt naturlig behov for å nå opp og være på høyde med de andre (Skaalvik og Skaalvik, 2021, s. 110). Nå er det jo først og fremst skoleledere og lærere som vil kjenne på presset som følge av offentliggjøring av resultatene på nasjonale prøver. Samtidig vil skolen alltid sende ut signaler til elevene også, om hva som er viktig eller høyest verdsatt. Når elever kjenner seg stresset foran en nasjonal prøve, kan det altså skyldes at de har fanget opp både uttalte og uuttalte signaler om prøvens betydning i en større utdannings- og samfunnskontekst.

I fjor høst ble vi kontaktet av en mor som fortalte oss en treffende historie om datteren (vi kaller henne Silje) som fanget opp nettopp slike signaler foran en nasjonal prøve i norsk, da hun gikk på skolens femte trinn. Her er det hun forteller:

«**En ukes tid** før prøven, på kvelden da jeg kjørte datteren min Silje til trening, utbrøt hun plutselig: «Å mamma, jeg er så stressa ... jeg eeeer såååå stressaaaa, for den prøven i norsk». Jeg kunne ikke helt forstå det, og spurte henne: «Men hvorfor stresser det deg, Silje? En prøve i norsk er vel

ingenting å stresser for?». Og da kom det altså: «Jo, mamma, det er det ... fordi læreren sier at prøven er nasjonal og at kommunen blir sammenligna!». Jeg ble så paff over det Silje sa at jeg glemte å spørre henne om hun forsto hva læreren mente med det. Men det forsto hun vel kanskje ikke uansett, eller hva tror dere?»

Vi tenker som moren, at Silje nok ikke forsto fullt ut hva læreren mente med det han sa. Det hun imidlertid hadde helt klart for seg, var at hun måtte prestere godt på den forestående prøven, ikke for sin egen skyld, for egen vekst og utvikling, men for lærerens skyld, for noe større og viktigere der ute.

Med dette blir det helt sant slik forskningen bekrefter, at vi mennesker, som sosiale vesen, ikke går upåvirket hen når vi blir målt og satt tall på. Det gjelder læreren til Silje, og det gjelder Silje. Ifølge moren til Silje er denne læreren en god lærer som ser og bryr seg om sine elever, og som er opp-tatt av at de skal få vokse og utvikle seg i takt med egne potensial. Men så er det disse nasjonale prøvene da, som han er pålagt å gjennomføre og som han må stå til ansvar for i avisene. Bare et menneske ja, læreren også.

Offentliggjøring av resultatene på nasjonale prøver kan altså medføre et usunt stress for alle som er involvert i gjennomføringen av prøvene i skolen. Samtidig må vi huske på at det er stadig flere elever som ikke gjennomfører disse prøvene, som også kan bli stresset (Jelstad, 2019). For dem kan det som så fint kalles et «fritak» fra prøvene, i realiteten ende opp som et signal om at de ikke har det som skal til, for å bidra der det gjelder, eller til det som «teller» retttere sagt.

I 1972 malte den svenske kunstneren Peter Tillberg (1946–2016) et bilde av et klasserom der elevene sitter ved pultene sine, alle på rad og rekke. De sitter der helt stille med hendene liggende i ro på pultene. De har verken bøker eller skrivesaker der, noe som gir oss et inntrykk av at de er lydige og «lutter øre» når læreren formidler kunnskap fra lærebøkene. Tillberg ga da også bil-

«En god start vil være å slutte å offentliggjøre resultatene fra de nasjonale prøvene.»

inninga går opp i spinninga

det den treffende tittelen «Blir du lønnsom, lille venn?» Det er som at vi kan se det enda tydeligere at elevene er å betrakte som tomme begre som skal fylles med all verdens kunnskap, slik at de i fremtiden vil bidra til å øke landets brutto nasjonalprodukt.

Stilt opp mot Tillbergs bilde fra 1972 er det interessant at en anerkjent forsker og psykolog ved navn Martin Covington kom på banen 20 år senere, i 1992, med en bekymring for at skolen lærer elevene at deres egenverdi kommer an på deres prestasjoner i skolefagene. I så fall går det på helsa løs, sa Covington den gangen. Hans advarsel til tross; etter nye 30 år, når vi skriver 2022, er det et faktum at elever har psykiske helseplager som følge av prestasjonspress i skolen, mange fordi de over tid yter på grensen av det de tåler, andre fordi de faller utenfor og marginaliseres (Bakken, 2021; Eriksen, 2021; HEVAS, 2020).

Elevene har til enhver tid kommet til skolen som hele, unike mennesker og vil derfor også alltid ha behov for å verdsettes og vokse som det. Du

Referanser:

Bakken, A. (2021): Ungdata 2021. Nasjonale resultater. NOVA Rapport 8/21. NOVA.

Covington, M.V. (1992): Making the Grade. A Self-worth Perspective on Motivation and School Reform. Cambridge University Press.

Eriksen, I. M. (2021): Class, Parenting and Academic Stress in Norway: Middle-class Youth on Parental Pressure and Mental Health. Discourse: Studies in the Cultural Politics of Education, 42(4), 602-614.

HEVAS (2020): Barn og unges helse og trivsel. Forekomst og sosial ulikhet i Norge og Norden. HEMIL-rapport 2020. Universitet i Bergen.

Jelstad, J. (2019, 6. november): Stadig flere elever får fritak fra nasjonale prøver. Fra <https://www.utdanningsnytt.no/168118>

ResearchGate (2022): Peter Tillberg (1946-2016) «Blir du lønnsom lille vän?», 1972. Fra https://www.researchgate.net/figure/197-316_fig1_354828081

Skaalvik, E.M. og Skaalvik, S. (2021): Skolen som læringsarena. Selvoppfatning, motivasjon, læring og livsmestring. Oslo: Universitetsforlaget.

lurer kanskje på hvordan det gikk med Silje, på den nasjonale prøven i norsk? Det gikk selvfølgelig ikke så bra, hun var jo så stressa. Hun ble visst enda mer stressa siden hun følte at hun svikta læreren og kommunen i kampen om å nå opp blant de beste, i den nasjonale prøve-konkurransen. En liten jente med en stor bær å bære, allerede på skolens barnetrinn.

Med dette spør vi: Hva er mest lønnsomt for den norske skolen i det lange løp, kontroll eller tillit? Hvis vi bestemte, ville vi opplagt satset på det siste: økt tillit og et nytt mulighetsrom for både lærere og elever i skolen. Og kanskje var det nettopp dette Tillberg ville fortelle oss med bildet sitt? Når vi ser på bildet en gang til, kan vi nemlig se ei jente som

sitter der, tredje bakerst på vindusrekka. Hun kikker ut av vinduet, som at hun drømmer seg bort fra det hele. Vi liker å se for oss at det er Silje som sitter der, at det er hun av alle som har mot nok til å rette blikket ut mot verden. Hun som tør å tenke sine egne tanker og som på den måten viser vei inn i en fremtid vi enda ikke kjenner.

Målstyring i skolen er kanskje ment godt, for å sikre at nasjonens kunnskapsbank til enhver tid er fylt opp til randen. Problemet er at målstyring gjør vondt for de som befinner seg der, i skolen. Derfor, fordi vinninga går opp i spinninga, er det tid for å ta nye utdanningspolitiske grep. En god start vil være å slutte å offentliggjøre resultatene fra de nasjonale prøvene.

Abonnement

Er du medlem i Utdanningsforbundet?

Da får du bladet Utdanning + ett valgfritt tidskrift gratis. Hvilke du vil ha og hvordan du vil få dem, velger du på **Min side**: [udf.no/minside](https://www.utdanningsnytt.no/udf.no/minside)

Er du ikke medlem? Send bestilling til: abonnement@utdanningsnytt.no

Les mer og bestill her:

[utdanningsnytt.no/abonnement](https://www.utdanningsnytt.no/abonnement)

Læringsmiljø

Læring oppstår i hvilemodus

Ingen liker å endre mening, men vi gjør det hele tiden, med familie, venner, på skole og jobb. Vi endrer imidlertid ikke mening mens samtalen med medelever eller kollegaer pågår, men vi reflekterer alltid over samtalen etterpå. Hjernen vår bearbejder og prosesserer alt registrert av underbevisstheden, mens bevisstheden var opptatt av å fremme vårt synspunkt.

Som lærer har jeg sett effektene av samtalen og debattene vi har hatt i klasserommet mange ganger. Jeg har ofte hørt elevene mine nevne argumenter og eksempler nevnt i tidlige klas-sediskusjoner, men det skjedde mange dager og uker etterpå. Jeg har lært ikke å se etter lærings-utbytte rett etter timen. Alt som høres fremmed for oss, det vil si alle synspunkter som vi aldri har betraktet som mulige måter å se på verden på, avviser vi med en gang. Det bare virker ulogisk for oss, det passer ikke inn i rammen vi har satt for oss og ideene vi har tilegnet oss om hvordan ting er og burde være.

Mennesker avviser det ukjente som farlig, og det vi trenger for å favne fremmedheten, er tid. Det elevene ikke får i dagens klasserom, er tid. Aktiviteter etter aktiviteter skulle vise hvor effektive de er på så ulike områder. De skal ustan-selig samtale, framføre og aktivt oppsøke nye utfordringer straks de er ferdig med oppgaven, mens det de egentlig trenger, er pauser. De trenger pusterom for å tenke over idéutvekslingen i engelsktimen. De trenger stillhet for å prosessere det som klassekameratene hadde å si om diktet i norskfaget. De trenger hviletid for å reflektere om det medelev X og Z har sagt om fordommer i samfunnsfaget. Læring er en langsom prosess, og den kulminerer alltid med stilltilstand. Vi har behov for en skole som tilbyr stillhet, hvor det er greit å sitte og være tilsynelatende ineffektiv. For hva betyr egentlig effektivitet i en skolesammenheng? Mange og gode karakterer? Aktiv deltakelse og synlighet på alle skolens arenaer?

Selvfølgelig er ungdommer i dag mer stresset enn tidligere generasjoner. Det er ikke fordi de er bortskjemte eller fordi de ikke håndterer motstand. Nei, det er fordi så mange vurderende blikk gransker dem til enhver tid. Og hvordan forbereder da skolen dem for arbeidslivet, kan noen spørre, hvis ikke lære dem gruppearbeid og klasseframføring. Men kanskje arbeidslivet også skal ta høyde for at ikke alle vil snakke i møter, at det finnes andre måter å vise delaktighet på. Det er tross alt

Mennesker avviser det ukjente som farlig, og det vi trenger for å favne fremmedheten, er tid. Jeg har lært ikke å se etter læringsutbytte rett etter timen, skriver Mara Cogni.

ILL. TONE LILENG

en vedtatt sannhet at mennesker er forskjellige og jobber på forskjellige måter. Det er selvfølgelig enkelt både for lærere og arbeidsgivere å vurdere alle etter samme vurderingsformer, men dette gjøres på bekostning av trivsel og glede. Vi vil at både elever og arbeidstakere skal synes det er gøy å være på skolen eller på jobb. Alle vil oppleve glede i det de holder på med, og det får vi ikke av kvantitet, men av kvalitet. For å oppnå det, er stillstand og tid for refleksjon vennene det gjelder å slå krets om.

Mara Cogni

Psykisk helse i skolen

Skolen må føre an, ikke

Det første barn lærer om psykisk helse, må ikke være fra selvdiagnostiseringsvideoer på TikTok.

Problematikk rundt angst, depresjoner, spiseforstyrrelser, selvmordstanker og selvskading har etablert seg som vanlig innhold blant påvirkere. Den manglende åpenheten rundt slike temaer har lenge vært en barriere som måtte brytes. Heldigvis er det langt færre tabuer rundt psykiske plager i dag. Barn og unge oppfordres til å snakke med noen og ikke stå i krevende følelser alene.

Men hvilken kompetanse må barn og unge ha for bedre å håndtere motgang, tap og endring? Hvordan kan de håndtere alle følelsene de endelig kan snakke mer åpent om?

TikTok-trender er for mange barn og unge den informasjonen de har om diagnoser som angst og ADHD. Det er mye positivt å si om trendene og intensjonene bak mange av disse videoene. Flere barn og unge hadde imidlertid klart å filtrere ut hva som er riktig og treffende i videoene og hva som ikke er det, hadde de hatt en grunnleggende kompetanse om og et bevisst forhold til egen psykisk helse. Det handler om å forstå biologien og prosessene i hjernen, kunne identifisere, og reflektere over, egne følelser, og ikke minst hva som er «normalt» vondt og vanskelig og hva man trenger hjelp med.

Hvis påvirkere og sosiale medier står for barns første møte med psykisk helse og refleksjon rundt egne følelser, kan mange havne på avveie, føle stress og unødvendig oppsøke hjelp for hverdagslige forhold. De kan tro de har en diagnose når alt de føler, er helt vanlig. Et annet stort problem med delingskulturen er mangelen på historier om det som faktisk hjelper. Så lenge fokuset på psykisk helse bare er å dele at man har det vondt, vil vi ikke komme videre.

Hvor skal de unge lære? Hvem har ansvaret? Skolen må tørre å ta psykisk helse på alvor, på ekte. Skolen er den ene arenaen der alle barn og unge er samlet. I skolen kan vi skape det psykososiale miljøet der barn og unge kan få muligheten til å forstå forbindelsene mellom hvordan de føler og

Retningslinjer for leserbrev og fagartikler

Vi er glade for at du vil bidra med debattinnlegg, innspill og kronikker. Se vår forfatterveiledning her: utdanningsnytt.no/247121

Har du noko på hjartet?

Meiningane dine er viktige for oss. Send debattinnlegg, innspel og kronikkar til debattansvarleg Ståle Johnsen på debatt@utdanningsnytt.no. Debattinnlegg kan vere på maks 2000 teikn, inklusive mellomrom. For innlegg på innspelsplass er lengda 2000-8000 teikn, og kronikkar kan ha ei lengd på maks 8000 teikn. Vi ber alle oppgi fullt namn, adresse og telefonnummer. Redaksjonen set retten til å kutte og redigere i innlegga som vilkår. Innlegg kan òg bli publiserte på Utdanningsnytt.no.

e TikTok

handler, og til å se sin psykiske helse i lys av livet de har levd og utfordringene de har møtt. Her kan de også lære om mestringsstrategier som hjelper når de har det vanskelig, og når de bør oppsøke hjelp.

Vi står midt i en fagfornyelse med økt satsing på temaer innen psykisk helse på tvers av fag. Stilt overfor det krevende ansvaret for barn og unges psykiske helse, er jeg redd mange lærere bare vil formidle rundt det, men ikke nødvendigvis stå bedre rustet til å møte og støtte elever som strever.

Det er derfor ikke tilstrekkelig å innføre livsmestring som et tema det skal undervises i. Lærere må rustes til hvordan de best kan være en støtte i de vanskelige møtene med barnas

komplekse og krevende følelser. De må utdannes i hvordan de kan forvalte dette ansvaret og tilegne seg gode teknikker i anerkjennende kommunikasjon. Det må også legges til rette for at lærerne får tid til å bli kjent med barna og støtte dem mer i deres liv, både faglig, sosialt og emosjonelt.

Livsmestring skal ikke læres bort. Det skal vises, synes, og ja, også deles.

Håvard Sveberg

fagkoordinator, Voksne for Barn

I skolen kan barn og unge få muligheten til å lære om mestringsstrategier som hjelper når de har det vanskelig, og når de bør oppsøke hjelp, skriver Håvard Sveberg.

ILL.FOTO: JOAKIM S. ENGER

DET LILLE EKSTRA

Gjennom kopieringsavtalen kan skolene supplere læremidlene ved å kopiere fra for eksempel bøker, aviser og innhold på internett. Slik kan lærerne tilpasse undervisningen, være oppdatert, dekke spesielle emner, søke inspirasjon eller skape en personlig vri på et opplegg.

Vi snakker om «Det lille **ekstra**».

Kopinor

Les mer på kopinor.no/skole

● Lønnsoppgjør

Hvorfor vi har kollektiv lønnsdannelse og en frontfagsmodell i Norge

I et samfunn med velferdsutvikling må vi ha et system for å regulere lønningene. Målet er å fordele den økte verdiskapningen i samfunnet mellom arbeidsgivere, eiere og arbeidstakere, men også stat og kommune. Kollektive forhandlinger, mellom organisasjoner for arbeidstakere og arbeidsgivere, sikrer at fordelingen skjer koordinert og rasjonelt med grunnlag i økonomiske realiteter.

Erfaring fra andre land, for eksempel USA, viser at uten sterke arbeidstakerorganisasjoner vil vi få dårligere lønnsutvikling og skjevare fordeling mellom arbeidsgiver, eiere og arbeidstakere, og slik større forskjeller. Vi får heller ikke den dynamikken i økonomien som kollektive lønnsforhandlinger gir, med relativt liten avstand mellom høyest og lavest lønn, og vi får en svakere økonomisk utvikling. Det gir dårligere velferd for oss alle.

I et system uten kollektiv lønnsdannelse vil arbeidstakere med etterspurt kompetanse få høy lønn, og arbeidstakere med lite etterspurt kompetanse, eller kompetanse veldig mange har, vil få lav lønn, kanskje ikke en lønn å leve av. Det kan medføre at de må ha flere jobber.

Blir lønnsveksten for høy, øker produksjonen mer i pris enn den vil for konkurrenter med billigere arbeidskraft. Dette skaper ubalanse i økonomien og kan føre til høyere arbeidsledighet og rente, og prisstigning.

For lav lønnsvekst vil tappe samfunnet for kjøpekraft. Dermed blir etterspørselen lavere og veksten i økonomien svakere. For lav lønnsvekst kan også være uheldig for fordelingen av verdiene i samfunnet og gi økte forskjeller.

Lønnsøkningen man tar ut, må stå i forhold til veksten i økonomien og være på linje med lønnsutviklingen og produktiviteten hos våre handelspartnere og konkurrenter.

I Norge forhandler den konkurranseutsatte industrien først, og resultatet av disse forhandlingene danner normen for lønnsveksten i de andre forhandlingsområdene. Dette kalles frontfagsmodellen. Partenes rolle og målet med frontfagsmodellen er å finne frem til hvor stor lønnsvekst

Oppslutningen om frontfagsmodellen forutsetter at det føres reelle forhandlinger, og at arbeidsgiver bruker handlingsrommet i modellen, skriver Unn Kristin Olsen.

ILL.FOTO JØRGEN JELSTAD

norsk økonomi kan tåle uten at det skaper ubalanse i økonomien.

Industrien forhandler først fordi næringen vil merke konsekvensene av for høy eller for lav lønnsvekst først. Offentlige virksomheter kan velte høyere lønn over på forbrukerne i form av økte priser. Det lar seg ikke gjøre i konkurranseutsatt sektor. Det skyldes at vi allerede har et høyere lønnsnivå i Norge enn i de landene vi konkurrerer med. Blir lønnsveksten i industrien for høy, kan det bidra til ytterligere tap av konkurranseevne og enda færre industriarbeidsplasser. Det går ut over velferden for alle, uavhengig av om vi jobber i offentlige eller private virksomheter.

Det er liten eller ingen uenighet om at frontfagsmodellen, sammen med høy grad av koordinert lønnsdannelse, har bidratt til at vi i Norge har høy sysselsetting, lav arbeidsledighet og relativt stor likhet i lønnsnivå for ulike grupper. Det betyr ikke at resultatet av frontfagsoppgjøret danner et gulv eller et tak for tillegg som kan gis i den enkelte virksomhet eller sektor. Oppslutningen om frontfagsmodellen forutsetter at det føres reelle forhandlinger, og at arbeidsgiver bruker handlingsrommet i modellen. Det tåler norsk økonomi, så lenge partene sørger for at lønnsutviklingen over tid er noenlunde lik for alle sektorer.

Unn Kristin Olsen | leder i Parat

● Høyere utdanning

Bli lærer

Nå nærmer det seg søknadsfristen for videre utdanning, 20. april. Søkertallene til lærerutdanningen er dessverre et trist syn: dalende.

En gang stod jeg selv i en situasjon hvor man skulle stake ut retningen i livet, og jeg hadde bare ett mål. Jeg skulle redde liv! Først ville jeg bli politi, for da kom jeg til å redde liv, da. Men etter år som lærervikar, gode mentorer og et brennende engasjement for unger ble kursen klar – det var lærer jeg skulle bli.

Så ble jeg lærer og nå undervisningsinspektør, men målet er like klart: Jeg skal redde liv. Skolen er mye annet enn lesing og regning, og det er ikke alle forberedt på. Det er helt greit, det sier mer om utdanningen og samfunnet enn om deg. Religion er fortsatt faget mitt, og det er drivkraften i min hverdag når jeg og barna prater om liv, død, følelser og eksistensielle spørsmål. Jeg håper jeg har reddet et liv innen min yrkeskarriere er over, da er det verdt det. For vi er da alle superhelter under opplæring. Så hvis du vil redde liv, vær så snill og bli lærer. Vi trenger deg!

Carine Holt | undervisningsinspektør

Vi er alle superhelter under opplæring. Vil du redde liv, bli lærer. Vi trenger deg! skriver Carine Holt.

ILL: COCOBOLEE, WIKIMEDIA COMMONS

● **Til «Lærerkrisen kan avblåses»
på utdanningsnytt.no 3. mars**

Framtida trenger lærerutdanningene

KS bør har langt høyere ambisjoner for skolen enn undervisere uten lærerutdanning.

Det skal være mange veier inn i læreryrket. Felles for dem alle må være én av de åtte lærerutdanningene. Alt annet undergraver hele lærerprofesjonen, alt vi gjør, hele vårt samfunnsoppdrag. På vegne av oss som er lærerstudenter sank det i magen da jeg leste innlegget «Lærerkrisen kan avblåses» fra KS-direktørene Helge Eide og Tor Arne Gangsø. Mener de virkelig at det ikke er viktig med lærerutdanning for å jobbe som nettopp lærer i skolen?

Samtidig som direktørene i KS undergraver lærerutdanningene, søker færre og færre til disse utdanningene. Mens færre søker seg til lærerutdanning, er det også altfor mange som ikke fullfører, og blant de som fullfører, velger for mange seg et annet yrke enn i skolen. Som om ikke det er nok, slutter flere av de nyutdannede lærerne i skolen allerede i løpet av de fem første årene. KS' første prioritet burde være å løse problemet, ikke å bagatellisere det.

Det kan virke som om KS opplever at det finnes gode alternativer til å bli lærer utover én av de åtte lærerutdanningene. Målet med lærerutdanningene er å ruste oss til å møte og følge barn og elever i deres danning og utdanning. Det er avgjørende for framtiden at vi tilegner oss høy faglig og pedagogisk kompetanse gjennom integrerte, profesjonsretta lærerutdanning. Dessverre kommer dette ekstra godt frem når vi hver dag våkner til nye meldinger fra krigen i Europa. Det er disse tidene de komplekse lærerutdanningene ruste oss til å møte, slik at vi bygger gode samfunn og demokrati for fremtiden. Vi trodde det var helt opplagt, også for KS, at vår kompetanse er uerstattelig.

Vi trenger en skoleeier som vektlegger at den viktigste bakgrunnen du kan ha som ansatt i en lærerstilling, er lærerutdanning. Uten det vil all innsats for å utvikle norsk skole være nytteløs. Lærere med variert yrkesbakgrunn er en styrke for skolen, og det er vi helt enige i. Det er en styrke for skolen at en mangfoldig gruppe fra samfunnet blir lærere. Vi trenger mennesker som er dyktige i alle skolens fag, vi trenger praktiske og teoretiske styrker, vi trenger personer med bakgrunn fra kreative fag, realfag, og språkfag.

Det er krise for skolen at det stilles spørsmål til skolens avhengighet av tradisjonell norsk lærerutdanning. Vi som bruker studietida vår på lærerutdanning, vet at vi er helt uunnværlige: Kompetansen vi opparbeider oss gjennom våre lærerutdanning, kan ikke erstattes. Uten oss er den skadelidende parten barna, elevene og framtida.

Elise Håkull Klungtveit | leder for Pedagogstudentene i Utdanningsforbundet

Fordyp deg i formidling og undervisning

Ta en master i fagdidaktikk og bli kvalifisert til å forske på læring, undervisning og formidling i skole, barnehage og kulturskole.

Velg blant 7 studieretninger:

- Engelsk- og fremmedspråkdidaktikk
- Kunstfagdidaktikk
- Matematikdidaktikk
- Naturfagdidaktikk
- Norskdidaktikk
- Samfunnsfagdidaktikk
- Yrkesdidaktikk

Søknadsfrist: 20. april

Les mer på:

www.ntnu.no/studier/mdid

SETT SPOR

NTNU

Kunnskap for en bedre verden

● **Til «Skolen trenger systemkritisk bærekraftsundervisning» på Utdanningsnytt.no 22.2**

Begge de tverrfaglige temaene bærekraftig utvikling og demokrati og medborgerskap er nødvendige i oppfølging av bærekraftsmål, skriver Anne C. Uteng da Silva. Bildet er fra en demonstrasjon 30. august 2019 i Oslo.

ARKIVFOTO YLVA TÖRNGREN

Vi trenger både systemkritikk og undervisning for bærekraftig utvikling

«Skolen må våge å legge til rette for systemkritikk, ikke bare enkelttelevens handlingskompetanse», skriver Aggie Handberg og Amalie Erfjord i Spire i en kommentar til mitt innlegg «Regjeringen har glemt undervisning om bærekraft».

Det er positivt at undervisning for bærekraftig utvikling får oppmerksomhet og blir debattert. Jeg er selvsagt helt enig med Spire i at skolen må legge til rette for systemkritikk, ikke bare enkelttelevens handlingskompetanse på individnivå. Mitt hovedanliggende var å rette søkelyset mot svak og manglende oppfølging av dette tverrfaglige teamet i lærerutdanningen og etterutdanning av lærere.

Skal Norge og verden lykkes med en nødvendig omlegging til bærekraftig utvikling, slik regjeringen forplikter seg til gjennom FNs bærekraftsmål, kreves det selvsagt at barn og unge får kunnskap om bærekraftig utvikling og de mange utfordringer og dilemmaer vi i dag står overfor. Derfor er det viktig at «bærekraftig utvikling» nå har kommet inn som et tverrfaglig tema i norsk skole gjennom læreplanfornyelsen.

Samtidig vet vi at dette vil bli politisk og demokratisk krevende og at det kan bli vanskelig å drive fram den nødvendige politiske viljen. Derfor må «bærekraftig utvikling» sees i sammenheng med det tverrfaglige temaet «demokrati og

medborgerskap». Begge disse tverrfaglige temaene er nødvendige i Norges oppfølging av bærekraftsmål 4.7, som skal «sikre at alle elever og studenter tilegner seg den kompetansen som er nødvendig for å fremme bærekraftig utvikling».

En god oppfølging av undervisning for bærekraftig utvikling i skolen gjennom læreplanfornyelsen vil legge et viktig grunnlag for at vi skal lykkes; gjennom kunnskap og handlingskompetanse på individuelt så vel som på politisk og strukturelt nivå, som igjen kan drive fram gode løsninger og nødvendig politisk vilje til å gjennomføre dem.

Dette kommer for eksempel tydelig frem i Berlin-erklæringen (Unesco mai 2021, <https://en.unesco.org/events/ESDfor2030>), der landene forpliktet seg til å implementere undervisning for bærekraftig utvikling gjennom å fremme blant annet «individuell atferdsendring for bærekraftig utvikling», så vel som «grunnleggende strukturelle og kulturelle endringer på det systemiske nivået til økonomier og samfunn, og også fremme den nødvendige politiske handlingen for å få til disse endringene».

Anne Cathrine Uteng da Silva
generalsekretær i FN-sambandet

● **Russlands invasjon av Ukraina**

Solidaritet med Ukraina

Vi fordømmer den russiske invasjonen av Ukraina. Ei samla fagrørslé, globalt og i Europa, står saman i solidaritet for Ukraina.

Russland sin aggresjon vil påføre folk i både Ukraina og Russland skade og lidingar i mange, mange år framover. Tryggleik og oppvekst er erstatta av frykt og flukt. Kvardagsliv er blitt til unntaksliv. Krigen er ei humanitær katastrofe.

Det er skremmande, og nesten ikkje til å tru at det no er full krig i Europa. Dette er eit alvorleg åtak på demokratiske rettar, først og fremst i Ukraina. Men krigen trugar også demokrati og fredeleg sameksistens internasjonalt.

Putins angrepskrig rammar vanlege folk. Sivile blir skade og drepne. Verken barnehagar, skular eller sjukehus går fri. Dette er brot på folkeretten. Det er sjokkerande angrep på humanitær rett. Propaganda og faktaresistens øydelegg individ og samfunn.

Kunnskap og frie ytringar blir ramma. Nettopp difor er kunnskap og ytringsfriheit viktigare enn nokon gong. Utdanning, kunnskap og helse er alltid viktig. I krisetider er dette i endå større grad livsviktig medisin. Barn og unge i Ukraina og barn og unge som flyktar må sikrast utdanning. Det er grunnlaget for fornya framtidstru! Noreg og andre land må gjere alt for å ta imot flyktningar, og gi dei trygt og verdig opphald.

Unio, YS og LO er ein del av ei sterk og global fagrørslé. Solidaritet er grunnmuren vår. Tillit er reiskapen vår. Solidaritet, tillit og respekt skal prege våre møte med flyktningar som kjem eller har kome til Norge.

Vi skal gjere vårt for at dei får ei god mottaking og så gode liv som råd er her til lands. Vi skal gjere vårt for at dei får skule og studieplass. Vi skal gjere vårt for at dei får barnehageplass. Vi skal gjere vårt for at dei får helsehjelp. Og sjølvstøtt trengst det jobbar å gå til og heimar å bu!

Krigen vil prege folk og samfunn i tida som kjem. Vi skal vere medmenneske. Folk er folk, same kvar dei kjem ifrå. Det ukrainske folket fortener all vår støtte

Ragnhild Lied | leiar i Unio

Verken barnehagar, skular eller sjukehus går fri for Putins angrepskrig, skriv Ragnhild Lied. På bildet ein vidaregåande skole i Vasytkiv, Ukraina, etter eit russisk militærangrep 7. mars.

FOTO MYKHAYLO PALINCHAK, ZUMA PRESS/NTB

Dikt

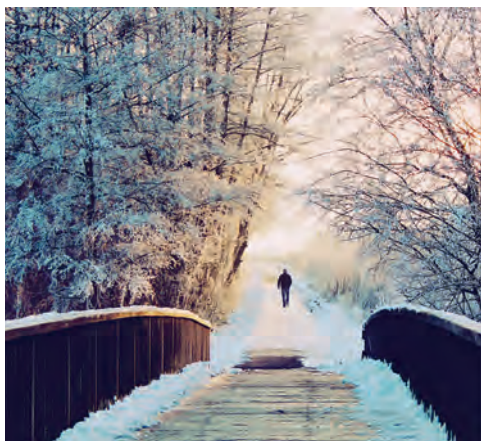

FOTO PIXABAY

Trua

Du må finne vegen,
din egen,
over brua.
Det er *det*
som er sjølve trua.

Kato Løvstad

Rett på sak

Klodens framtid

Kode rød

Lars Halvor Astrup

medlem i sentralt pensjonistråd i Utdanningsforbundet

FOTO PRIVAT

Vi må handle nå, skal sviket vi allerede begår mot kommende generasjoner ikke bli enda større.

9. august i fjor kom rapporten fra FNs klimapanel som FNs generalsekretær Antonio Guterres beskrev som «kode rød» for menneskeheten. 28 februar i år kom del 2 av rapporten hvor han sier: «Tiden er i ferd med å renne ut. Faktaene er unektelige. Dette fra været av lederskap er kriminelt.» Dette er en hard dom over verdens ledere inkludert våre norske.

I snart 50 år har vi vært klar over utfordringene uten å ta dem helt på alvor. Vi gjør noen forsøk på å bli grønnere og mer miljøvennlige, som elektrifisering av bilparken og andre deler av transportsektoren. Her er det imidlertid utfordringer ved utvinning av metaller som trengs til batteriproduksjon som ikke er særlig bærekraftig med hensyn til arbeidsforhold, barnarbeid og forurensning. Vi har også andre tiltak som ikke har den helt store effekten når vi ser at utslippene nesten ikke går ned.

Problemet er at vi ikke tør ta tak i «elefanten i rommet» nemlig forbruket vårt. Det gjennomsnittlige konsumet per person i Norge økte fra kr 148.000 i 1990 til kr 277.000 i 2018 ifølge en rapport fra Framtiden i våre hender. Altså nesten en dobling på 30 år. Allerede i 1990 var vår levestandard langt over det som var bærekraftig. Skal resten av verden forbruke som oss, trenger vi 3,4 jordkloder. Hvert år beregnes en dato for når alle

nasjoners forbruk overstiger jordas kapasitet til å reproducere dette, den såkalte «Earth Overshoot Day». For hele verden var den 29. juli i fjor. For Norges del er den i år beregnet til 12. april.

FNs bærekraftsmål mål 12 sier vi må sikre bærekraftige forbruks- og produksjonsmønstre. Det betyr at forbruket i Norge og deler av verden må ned.

På landsmøtet i Lærerforbundet i 1995 ble det vedtatt at en skulle se på lønnsdannelse i et bærekraftig perspektiv. Det skal være gjort lignende vedtak i Norsk lærerlag. Disse ble aldri fulgt opp.

Fremover må vi finne andre måter å se på lønnsdannelsen. Vi kan ikke fortsette som nå med mål om å forbruke mer og mer. Vi må finne måter å ta ut verdiskapning som er bærekraftige. Vi må se på borgerlønn, redusert arbeidstid og forbruksbegrensninger. Vi er nødt til å starte dette arbeidet nå. Og fagorganisasjonen må være proaktive her. For det er vel ikke sånn at Unio og Utdanningsforbundet mener vi skal øke forbruket?

Forbruket må ned, og vi må ha en utjevning blant grupper. Vi må legge en plan for hvordan vi skal få til et bærekraftig lønnsnivå. Dette vil måtte bety nedgang i kjøpekraft for noen grupper. Utdanningsforbundets leder Steffen Handal lovet etter landsmøtet i 2019 et klimapolitisk taktskifte. Dette bør være en del av det.

Vi må handle nå, skal sviket vi allerede begår mot kommende generasjoner ikke bli enda større.

Fra gymnastikk til grammatikk

● **Oddvin Alfarnes**
pensjonert
høyskolelektor
FOTO PRIVAT

Det var den danske språkprofes-
soren Erik Hansen som harse-
lerte med at gymnastikklæreren
like gjerne som morsmåslæ-
reren kunne ta seg av gram-
matikken – det dreide seg jo om
bøying og sånt.

ILLUSTRASJON Tone Lileng | post@tonelileng.no

Egentlig var han ikke så negativ til grammatik-
ken. Læreboka hans dannet mønster for lærebøker
i norsk lærerskole. Hovedsak var introduksjon av
det setningsskjemaet Paul Diderichsen utarbeidde
i 1930-åra. Her blir ordstillingen et hovedpunkt i
syntaksen. I Norge ble dette gjerne kalt feltana-
lyse. Jeg var entusiastisk. Feltprest, sa en kollega.
Diderichsens språkfilosofi har bevart sin relevans
til i dag.

Med Utdanningsdirektoratets nye Læreplan i
norsk (NOR 01-06) ser det ut som grammatik-
ken kan forlate gymnastikksalen, for i tråd med
Paul Diderichsen og Erik Hansen blir vekta lagt på
andre sider ved språkssystemet enn bøying av ord-
klassene, blant annet på syntaks og ordvalg. For 7.
trinn finner vi her under «Språket som system og
mulighet»: «Elevene skal utvikle kunnskaper om
og et begrepsapparat for å beskrive grammatiske
og estetiske sider ved språket. De skal beherske
etablerte språk- og sjangernormer, og kunne leke,
utforske og eksperimentere med språket på krea-
tive måter.»

Grammatikk kan være deskriptiv eller norma-
tiv. Avsnittets «skal» konnoterer det siste, akkurat
som bøying og terping, som lenge brakte gram-
matikken i vanry. Men om vi ser velvillig bort fra
det normative, åpner dette avsnittet for å boltre
seg med språket på morsomme og meningsfulle
måter. Dette følger Fagbokforlaget godt opp med
en utgivelse som kalles «101 grep om gramma-
tikk», der det vrir av ideer til kreativt språk-
arbeid.

Denne artikkelen handler imidlertid om språket
som system. I flere tiår nå har det nemlig vært reist
tvil om dette emnet har en berettiget plass i grunn-

skolen; det er for abstrakt, det er for vanskelig, det
er for teoretisk, man verken snakker eller skriver
bedre fordi om man kan grammatikk. Det siste,
om skriving, har nesten vært ansett som et fak-
tum like til nylig, da en interessant undersøkelse
fra England kaster nytt lys over spørsmålet. Ved
University of Exeter stod Debra Myhill med flere
for en bred undersøkelse av den effekten relevant
grammatikkundervisning kunne ha på elevers
skriveferdighet.

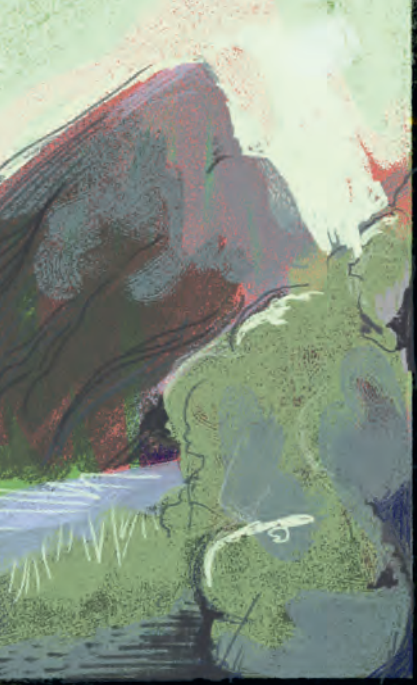
744 elever ved 31 skoler var involvert, og
undersøkelsen rokker ikke lite ved dogmet om
at grammatikkundervisning er uten betydning
for skriveferdigheten. Men det spørs hva slags, og
det spørs om lærerens kompetanse. En av Myhills
artikler, «Grammar matters», er trykt i Teaching
and Teacher Education 36. Dessverre er det stadig
slik at det både blant lærerstudenter og lærere er
mange som helst forbinder «grammatikk» med
kommaregler, rettskriving og bøying. Grammatikk
er så mye mer, og den som skal kunne gi råd og
veiledning om å skrive en tekst, må sjøl ha innsikt
i språkstrukturene.

Kan du snakke, kan du grammatikk, er en
erkjennelse som nok ble for lite vektlagt tidligere,
da læreren kunne åpne en norsktid med å si at
«i dag skal vi lære om substantiv», uten å tenke på
at det er noe elevene kan, uten å vite det. Gram-
matikkundervisning bør gå ut på å vise eleven hva
hen faktisk kan. Den skal ikke lære eleven gram-
matikk, den skal gi eleven et språk om språket slik
at vi kan snakke om det. Det kalles metakognisjon,
noe ulike elever vil nå fram til i ulik grad. Det er
imidlertid et forsøk verdt.

Det er ikke bare grammatikk som er abstrakt.
Lufta er også abstrakt. Den bare er der, akkurat
som språket. Det spiller egentlig ingen rolle om
jeg vet hva luft er. Vi synes det er bra å vite likevel.
Blodlopet blir gjennomgått grundig på skolen.
Hvilken nytte har vi av det, det er jo ikke noe vi har
innflytelse over? Slik med mye av kunnskapsstof-
fet vi tilegner oss gjennom skolegangen. Vi synes
det hører til allmenndannelsen. At grammatikk
ikke er «nyttig», er ikke et brukbart argument.

De fleste synes nok at grammatikken er et godt
hjelpemiddel i fremmedspråkundervisningen, der
setningsskjemaet kan være til god hjelp og der det
blir klart at vi trenger navn på de ulike språkde- ➤

«Den som skal kunne gi råd
og veiledning om å skrive
en tekst, må sjøl ha innsikt i
språkstrukturene.»

05
K
22

«Grammatikkundervisning (...) skal gi eleven et språk om språket slik at vi kan snakke om det.»

lene for å kunne snakke om dem. Ovenfor er brukt ordet hen, som Språkrådet nylig har gjort til offisiell norm. Det er greit å kunne forklare at det er et personlig pronomen, 3. person, med sammenfall mellom hankjønn og hunkjønn, Apropos, noen språk har ikke genusdiskriminering. Bare med dette eksempelet har vi en hel bukett av grammatisk terminologi. Skal du kunne bøye et engelsk verb, er det en selvfølge at du vet hva et verb er, og hva tredje person er. Vi trenger faguttrykk også for å kommentere morsmålet.

Hva er grammatikk? Er all språkkunnskap grammatikk? Nei, språkhistorie er vel ikke grammatikk? Lydlære er vel ikke grammatikk? Tja – hvor går grensen? Noe av problemet med grammatikkundervisningen mener jeg har vært at den ofte er blitt snevret inn. Fremdeles kan vi støte på lærebokpresentasjoner som «grammatikk og syntaks», som om ikke syntaksen er en del av grammatikken. Opplistingen nedenfor er elementær og snever, begreper som «stil» og «tekstlingvistikk» kommer ikke med.

FONOLOGI Språkets lydsystem. Det er kombinasjonen av lyder som gir oss forståelig språk. Det er uheldig når fonologi ikke blir betraktet som en del av grammatikken. Hvert språks lydsystem er unikt. Mange, både barn og voksne, synes det er underlig at en lydsekvens som glass har helt ulik betydning på svensk og norsk, eller at hen ovenfor blir en høne på engelsk. Vi har alskens skirenn, men på mandarin betyr «ren» menneske.

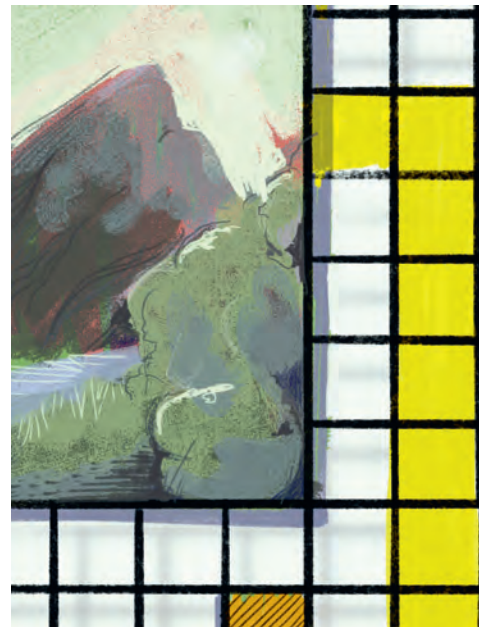
MORFOLOGI Ordklassene og bøyningen av dem blir ofte ansett som grammatikkens kjerneområde. Bøyningssystemet er oftest stabilt over lang tid. Det blir lett å avsløre feil, men mange er ikke oppmerksomme på de alternativene som ofte fins. Det er forbausende hvor ofte folk, gjerne folk som snakker slik sjøl, kan påstå at en setning som 'ho kasta jakka' er nynorsk. Når barn tilegner seg bøyningssystemene, oppstår det ofte interessante «feil» som illustrerer hvordan språktilegnelsen fungerer. Barnet som stolt forteller at det gadd

helt hjem, er underveis i språktilegnelsen. Iblant fører barns språkfeil til språklige endringer, men stort sett ligger morfologien fast. Derfor tar det lang tid før den nye kategoriseringen av ordklassene, som Norsk referansegrammatikk innførte i 1997, kommer i vanlig bruk.

SYNTAKS Forholdet mellom orda i en ytring er syntaksens område. Det dreier seg om slikt som sammenhenger, om over- og underordning, om setningsleddenes funksjoner. Det siste blir gjerne kalt funksjonsanalyse. Med Diderichsens setningsskjema blir det satt fokus på ordstillingen i setningen, noe som selvsagt ikke står i motsetning til funksjonsanalysen, men er et supplement, en omprioritering. Interessen kan bli vendt for eksempel mot hvor objektet står i setningen i stedet for hvilke ord som utgjør objektet. Fattig jul har jeg aldri hatt, skriver Ingeborg Refling Hagen. Diktet spør umiddelbart hva det vil si, at jula er fattig. Et tilfelle av over-/underordning som kan nevnes her, er spørsmålet om det heter stadig gjentatte forsikringer eller stadige gjentatte forsikringer. Det siste er feil. Derfor heter det offentlig ansatte tjenestemenn. Det første ordet er ikke et adjektiv som blir flertallsbøyd til substantivet, det står adverbialt til adjektivet.

SEMANTIKK Vokabular og semantikk kan betraktes som to sider av samme sak. I ordboka finner vi vokabularet. Når et ords betydning blir forklart med andre ord, synonymer, er vi over i semantikken, spørsmålet om ords betydning. Etter min mening blir det lagt for lite vekt på å integrere dette emnet i grammatikken. Kryssordløserne oppdager fort at ord ikke bare forholder seg til hverandre som synonymer og antonymer, men også dreier seg om spesifisering og generalisering og inngår i felt av overordning og underordning. Den greia vi skruer med, er et verktøy, ikke bare en ting. Sammenkobling av ord til sammensatte ord kan utløse kreativitet.

Lyrikeren Ellen Einan skapte oppmerksomhet med egne ordsammensetninger som snøsøster og søvnblomster. Ofte består et ord av flere deler. Da

har vi gjerne å gjøre med prefikser og suffikser, som norsk vrimler av, ofte henta fra latin og gresk. Nyttig å kjenne til, så som in for ikke. Ordet invalid består sjøl om mange nå vil mislike om det refererer til en person. Prefikset i immateriell er også in, men blir im på grunn av assimilasjon med første bokstav i materiell. Se der snek fonologien seg inn i semantikken.

Språket er levende. Grammatikken, og grammatikkundervisningen, må være et emne for resonnement og refleksjon. Fra forordet til Paul Diderichsen, 1946: «I Modstrid med hævvdunden Lærebogspraksis antydes det af og til, at et Forhold kan opfattes paa forskellige Maader, eller at tilfredsstillende Løsninger ikke foreligger. Det er mit Haab derved at modvirke det dogmatiske Præg, som har gjort den traditionelle Grammatikundervisning saa dræbende kedsommelig.»

Litteratur:

- Diderichsen, Paul** (1946): Elementær Dansk Grammatik. København. (3. udgave Gyldendal 1968)
- Einan, Ellen** (2011): Samlede dikt. Red. Jan Erik Vold. Bokvennen.
- Hansen, Erik** (1970): Sprogiakttagelse. København. Gjellerup.
- Kverndokken, Kåre** (red.), Janniche Orem Bakke (red.), Ingvill Brügger Budal (red.) (2021): 101 grep om grammatikk. Fagbokforlaget
- Myhill, Debra** m/fl. (2013): Grammar Matters. How Teachers' Grammatical Knowledge Impacts on the Teaching of Writing. I Teaching and Teacher Education 36.

Menneskerettighetsarbeid som del av en livslang lærergjerning

Ingrid Opdøl fyller 100 år!

Ingrid ble født på Opdøl gård på Sunndalsøra den 11. april 1922. Gjennom hele livet har hun brukt sin gode og mangesidige utdanning til nytte for elever og lærere, for lokalmiljøet og verdenssamfunnet.

Det er ingen overdrivelse å si at Ingrid er usedvanlig belest, men likevel er hun aldri belærende. Hennes kunnskaper og erfaringer fra et langt liv og hennes interesse for musikk, filosofi, historie og religion gir meningsfylte samtaler både privat og profesjonelt. Og vi har sett måten hun møter folk på, enten det er i et konfliktherjet Palestina, på landsbygda i Uganda, i akademiske eller byråkratiske kretser – alltid med verdighet, åpenhet og klokskap!

Ingrid var lenge hovedlærer i helse- og sosialfag ved Sandaker videregående skole, og som lærer flest innen det fagområdet var hun først medlem av Faglærerlaget. Etter hvert som lærerorganisasjonene har fusjonert, har Ingrid vært en nøkkelperson og pådriver for hele fire organisasjoners internasjonale engasjement og solidaritetsarbeid: Landslaget for norske husstellærere, Faglærerlaget, Lærerforbundet og Utdanningsforbundet.

I 2004 skulle Utdanningsforbundets styringsgruppe besøke våre samarbeidspartnere i Palestina sammen med Ingrid, og som ledd i reiseforberedelse ble vår passinformasjon rutinemessig oversendt til Utenriksdepartementet. Kort tid etter fikk vi en diskret e-post tilbake med spørsmål om vi kanskje hadde skrevet feil i Ingrid Opdøls fødselsdato? Men nei da, det var ingen feil! Ingrid hadde fylt 82 år, og med sine brede historiekunnskaper og mangeårige erfaringer var hun fortsatt den beste «kjentmannen» vi kunne reise med til et område preget av den andre intifadaen, veisperringer og begynnende mur på Vestbredden.

Ingrids førstehåndskunnskap fra dette området strekker seg helt tilbake til Seksdagerskrigen i 1967, da hun sammen med Fredskorpsets første kull til Uganda tok en avstikker til Palestina på vei hjem tilbake til Norge. Denne avstikkeren ble skjellsettende for Ingrid og preget mye av det arbeidet hun senere la ned i skolen, i fagforeningen og i menigheten hun tilhører.

Ingrid Opdøl.
FOTO HILDE BORGIR

Engasjementet for utviklingen av en yrkesutdanning for palestinske kvinner på Vestbredden ble starten på et lengre samarbeid med KFUK i Øst-Jerusalem. Det ble bygget opplæringslokaler i KFUKs hus i Øst-Jerusalem, og det ble utarbeidet lokale læreplaner for fagområdene helse og ernæring og hotellfag. Dermed var grunnlaget lagt for et solid utdanningstilbud for unge muslimske og kristne kvinner som ønsket å kvalifisere seg for yrkeslivet.

Alle kvinners rett til utdanning har vært en ledetråd i Ingrids virke. Samtidig med KFUK-samarbeidet gikk hun i bresjen for å utvikle musikk-lærerutdanning og senere lærerutdanning i grafisk design på Women's Teachers' College i Ramallah. Kompetansedeling stod i høysetet for Ingrid; vi skal lære av hverandre. Prosjektene ved lærerut-

danningen i Ramallah ble for eksempel koplet til fagpersoner ved Musikkhøyskolen i Oslo og Høgskolen i Vestfold.

Hundreårsjubilanten Ingrid er fortsatt aktiv i mange miljøer og har så visst ikke pensjonert seg fra menneskerettighetsarbeidet. «Venner av Uganda», som hun grunnla sammen med de første fredskorpserne, lever i beste velgående, og deres nyeste prosjekt er utviklingen av en håndbok for lærere om barns rettigheter til bruk i undervisning på Ugandas skoler.

I beundring og respekt gratulerer vi vår mentor og venn med 100-årsdagen!

Karin Elizabeth Torp, Kathrine Blyverket, Bjørg Ølstad og Hilde Borgir

Minneord

● Ivar Alfred Andersen (1934 – 2022)

Kristiansanderen Ivar Alfred Andersen var misjonspresten og læreren som først og fremst gjorde stor innsats i Hongkong i perioden 1961–1973. Der var han undervisningsbestyreren og inspektøren som arbeidet frem en takskolemenighet for fastboende og flyktninger over store boligblokker. At de fastboende snakket kantonesiske og flyktningene fra Kina mandarin, var en utfordring Ivar raskt overvant. Han hadde et godt hode, ble cand.theol. på imponerende fire år, hadde talent for språk og var allsidig orientert for sin gjerning fra Kristiansand katedralskole, der han var leder for skolelaget og spilte tuba, og fra Kristiansand Lærerskole, Misjonsskolen i Stavanger og Lutheran Bible School i USA. Mange fag måtte dekkes, å undervise i kristendom var bare lov to timer i uken. Likevel kom mange til troen. En god venn av Ivar, den kjente innsamleren pastor Strømme i Kristiansand, bidro med midler til et ungdomssenter for 2000 barn.

Men all denne virksomheten tok på for Ivar, og biskop Erling Utnem ordnet engasjement som prest for han i Solum i Telemark. Etter to år der kom kallet til å ta seg av en glemt gruppe for misjonen. Det gjaldt indere som fikk fri skyss til Sør-Afrika for å arbeide på sukkermarkene, et arbeid som afrikanere ikke lenger ville gjøre som protest mot apartheidregimet. I løpet av åtte år bygde Ivar og hans gode hjelpere opp en flott menighet, med eget kirkebygg som fortsatt er i drift.

Sliten etter 25 års virke for Det Norske Misjonsselskap (NMS) kom Ivar og hans Bjørg, født Hellerud, og deres fire døtre Ling Merete, Inger Agate, Jenny M og Hanne Charlotte, tilbake til Oslo i 1985. Så fulgte to år for Ivar i misjonens reisetjeneste og så prestetjeneste i Tonsen i Oslo, til han ble førtidspensjonist i 1992 etter flere infarkter. Han som alltid inspirerte sine døtre til å stå på og gjøre sitt beste, hvilte selv da ikke på laurbærene, men stilte seg til tjeneste i åtte år som kontorist hos Oslo domkirke og var en trofast bror i Ordo Crucis. Bjørg underviste i norsk og samfunnsfag på ungdomstrinnet for kinesiske innvandrere ved Marienlyst skole. I misjonstiden og før og etter hadde de hele tiden vært et team. «Uten kvinnene stanser misjonen», sier Bjørg i dag, og minner om at døtrene også bidro på mange vis i arbeidet.

Ivar våknet ikke fra middagshvilen etter den daglige turen sammen med Bjørg rundt Stensparken 10. februar. Da han ble båret ut av misjonens bolig for fortjente misjonærer i Lyder Sagens gate 5b, fylte beboerne trappeoppgangen og sang Ivar ut med «Jeg er i Herrens hender, i alt som med meg skjer». *Akkurat slik som Ivar hadde erfart livet*, avsluttet forrettende prest Odd Bjarne Ellefsen sin minnetale for Ivar under begravelsen fra Kristiansand domkirke tirsdag 1. mars. Må fred være med Ivars gode minne.

Thor Einar Hanisch

● Jan Fjelde (1927–2022)

Jan Fjelde, født i Ganddal i Rogaland, er ofte kalt en bauta i norsk lærerutdanning. Han kom som teolog fra Menighetsfakultetet, med videreutdanning i pedagogikk og musikk til Fjellhaug bibelskole i Oslo, så til Kvitsund videregående skole i Telemark, så til inspektørstilling ved Notodden lærerskole, så til rektorstilling ved Nesna lærerskole, så til rektorstilling ved Kristiansand lærerskole fra 1976 til 1991.

Her ble han snart hyret inn igjen for å bistå med å fremme lærerhøgskolens pedagogikk og ideologi i prosessen som førte frem til den vellykkete fusjonen av de sju høyskolene i Agder i 1994 til Høgskolen i Agder, Universitetet i Agder fra 2007, etter en tilnærmet fakultetsmodell. Fjelde deltok også tidligere på sentralt nivå med å utforme planene for en ny lærerutdanning og for faget sosialpedagogikk og som foreleser i dette.

Blant mange verv var han leder for Landslaget for Kristen Skole, medlem av Representantskapet for Institutt for Kristen Oppseding, av Norske Kirkeakademiers Fellesråd og av Notodden kommunestyre for KrF. Som pensjonist hadde han stor betydning også for Sjømannskirken i Arguineguín, fast feriested i mange år. Han nøt også sjølivet og hyttelivet på Sørlandet med sin Lisbeth og sine barn med mange barnebarn og 12 oldebarn som han betydde uendelig mye for.

Jan Fjeldes andre store prosjekt var å være leder av Plankomiteen for Søm kirke, ofte kalt «Sømkatedralen», som ble 1000-årsmarkeringen i Kristian-

sand for innføringen av kristendommen i Norge. Kirken er viden kjent for sin utforming, gjort i nært samarbeid med arkitektene Arild Lauvland og Arne Åmland og for det unike 43 meter lange glassmaleriet av kunstneren Kjell Nupen: Et monumentalt kunstverk, som strekker seg fra alteret, over taket, til inngangsdøren, med mottoet «Fra mørket mot lyset.»

I tilknytning til at Jan Fjelde mottok Kongens Fortjenstmedalje i gull i 2005, skrev Nupen: «Det er sjelden man møter mennesker som så uegennyttig arbeider for fellesskapets beste, som også forstår, uavhengig av tro og tvil, at rommene vi søker og trenger skal være tilgjengelige selv om de er større enn oss selv. Som alle store personligheter innehar Jan Fjelde den humor, arbeidsiver, beskjedenhet og standhaftighet som bringer verden videre». Selv sa Jan Fjelde ved sin innsettelse som rektor ved Kristiansand Lærerhøgskole, en programerklæring: «Dialogen er en kontinuerlig skapningsprosess, aldri avsluttet, vi når aldri fram til målet: Sannheten er alltid foran.»

Hans store familie og mange venner, blant dem tre tidligere lærerhøgskolelektorer, var blant de mange som var til stede ved begravelsen av vårt gode medmenneske Jan fra Søm kirke 5. mars. Og som i en lang bilkortesje fulgte kisten til Randesund kirkegård. Gave ble gitt til Kirkens Nødhjelp.

Thor Einar Hanisch, tidligere regional høyskoleledelse for Agder-fylkene og for Hordaland

Bestill abonnement på Spesialpedagogikk

Ønsker du mer kunnskap om barn og elever som trenger ekstra støtte og tilrettelegging i opplæringen? Spesialpedagogikk publiserer fagartikler, forskningsartikler, kronikker, debattstoff og bokmeldinger og kommer ut med 5 nummer i året. Tidsskriftet koster 500,- pr år (ikke-medlem). Medlemspris er 150,- pr år.

Er du medlem i Utdanningsforbundet? Velg på Min side: udf.no/minside

Er du ikke medlem? Send bestilling til: abonnement@utdanningsnytt.no

utdanningsnytt.no/abonnement

Løsningssetningen med navn og adresse sendes
Utdanning i e-post innen 26. april:
kryssord@utdanningsnytt.no
To vinnere får boksjekk.

Rut Severinsen | Juridisk rådgiver i Utdanningsforbundet

FOTO BJØRN INGE KARLSEN

Arbeidsgivers tilretteleggingsplikt ved sykefravær

Tilretteleggingsplikten er sentral for at en ansatt skal kunne jobbe mest mulig. Systemet vårt er bygget på at man skal kunne være mest mulig i arbeid.

Det er mange grunner til dette, både de samfunnsøkonomiske og hensynet til arbeidstaker. Som ansatt er det svært viktig å kjenne arbeidsgivers tilretteleggingsplikt, slik at man kan få den hjelpen man har krav på.

Arbeidsgiver skal sørge for kontinuerlig oppfølging av sykmeldte ved hjelp av ulike tiltak. Det skal ved lengre tids sykmelding utarbeides oppfølgingsplaner, og det kan være nødvendig med tilrettelegging av arbeidsforholdene. Arbeidsmiljøloven (aml.) har generelle og spesielle tilretteleggingskrav. I tillegg har vi regler om individuell tilrettelegging for arbeidstakere med nedsatt funksjonsevne i likestillings- og diskrimineringsloven (Idl.).

Arbeidsgiver har en plikt til å tilrettelegge for alle arbeidstakere, ikke bare de som er sykemeldt. Et eksempel på dette er den *generelle tilretteleggingsplikten* i aml. paragraf 4-2. Her følger det at arbeidsgiver «i utformingen av den enkeltes arbeidssituasjon skal organisere og tilrettelegge arbeidet under hensyn til den enkelte arbeidstakers arbeidsevne, kyndighet, alder og øvrige forutsetninger.» Dette gjelder altså alle arbeidstakere!

Plikten de fleste forbinder med tilretteleggingsplikten, er den *spesielle tilretteleggingsplikten* i aml. paragraf 4-6, hvor det står: «Hvis en arbeidstaker har fått redusert arbeidsevne som følge av ulykke, sykdom, slitasje e.l., skal arbeidsgiver, så langt det er mulig, iverksette nødvendige tiltak for at arbeidstaker skal kunne beholde eller få et passende arbeid. Arbeidstaker skal fortrinnsvis gis anledning til å fortsette i sitt vanlige arbeid, eventuelt etter særskilt tilrettelegging av arbeidet eller arbeidstiden, endringer i arbeidsutstyr, gjennomgått arbeidsrettede tiltak e.l.»

Denne plikten gjelder når arbeidstaker underveis i arbeids-

forholdet får redusert arbeidsevne, som følge av eksempelvis sykdom. Plikten gjelder uavhengig av om endringen i helsetilstand har sammenheng med arbeidsforholdet eller ikke, dette følger av forarbeidene. Rettspraksis viser at arbeidsgivers tilretteleggingsplikt ved sykdom er omfattende.

Hvis det viser seg ikke å være mulig å tilrettelegge slik at arbeidstaker kan fortsette i sitt vanlige arbeid, skal arbeidsgiver vurdere omplussing til annet arbeid. Arbeidsgivers plikt går ikke så langt som til å opprette en ny stilling for den aktuelle arbeidstaker, men hvis det er eller blir ledig en passende stilling i virksomheten, skal den tilbys arbeidstakeren hvis vedkommende ellers er skikket for stillingen.

Likestillings- og diskrimineringsloven (Idl.) paragraf 22 gir en arbeidstaker med funksjonsnedsettelse rett til egnet individuell tilrettelegging av arbeidsplass og arbeidsoppgaver, for at vedkommende skal kunne beholde arbeid, samt utføre og ha mulighet til fremgang i arbeidet. Formålet med tilretteleggingsplikten etter Idl. er å sikre at personer med funksjonsnedsettelse har like muligheter som andre.

Tilretteleggingspliktens kjerne handler om å jobbe med den ansattes individuelle behov. Hva som er hensiktsmessig tilrettelegging, vil gjerne være et felles prosjekt mellom arbeidsgiver, arbeidstaker og arbeidstakers lege eller behandler. Derfor har også arbeidstaker en medvirkningsplikt. Det vil si at arbeidstaker må bidra for å finne og utprøve tilrettelegging tilstrekkelig. Medvirkningsplikten omfatter derfor blant annet en plikt til å informere arbeidsgiver om egen arbeidsevne og begrensninger. Det er likevel viktig å understreke at den ansatte ikke har en plikt til å opplyse om sin diagnose.

«Arbeidsgiver har en plikt til å tilrettelegge for alle arbeidstakere, ikke bare de som er sykemeldt.»

Fra forbundet

● Utdanningsforbundet

Terje Skyvulstad | nestleder i Utdanningsforbundet

FOTO STIG WESTON

Vi må by på det beste vi har

Vi har åpnet samfunnet vårt for flyktninger fra den brutale krigen i Ukraina. Nordmenn er enige om at vi skal ta imot 30 000 ukrainere som trenger et nytt eller midlertidig hjem. Hele seks av ti innbyggere mener også at vi kan ta imot flere. Jeg tror at vi gjør klokt i å snakke om hvordan vi holder hjertevarmen ved like, for denne gjestfriheten er ikke en selvfølge.

De som kommer har en kultur og et levesett som kan gjøre oss klokere, og menneskene er en ressurs. Noen vil raskt ut i jobb, mens andre vil ha andre behov. I vårt møte med dem som er på flukt, må vi holde en tanke øverst i hodet: Dette er medmennesker.

Vi som er lærere, skal by flyktningene på det beste vi har i det norske samfunnet: barnehage og skole. Flyktningbarn har rett til undervisning og opplæring – faktisk helt fra de ankommer landet vårt. Det er et kjennetegn ved den norske skolen at relasjonen mellom lærer og elev er god. De fleste elever i den norske skolen liker læreren sin. Autoriteten til lærere bygges ikke lenger opp av avstand og frykt, men av respekt og empati. Læreres rolle er krevende, men denne relasjonen gir den aller beste innføringen i det å leve i et demokratisk samfunn. Vi skal ikke behøve å være redde for hverandre.

Hva trenger barn som har måttet forlate huset sitt, skolen, vennene og faren sin – i redsel? Jeg tror at det viktigste vi kan by dem er vennlighet, og praktiske bevis på at det er trygt å være sammen. Det er helt i orden å være både trist og redd.

Flyktningbarna har rett til å få opplæring fra de ankommer Norge. Dessverre har førskolebarna ingen rett til en barnehageplass, før de formelt er bosatt i en kommune. Det bekymrer meg litt. Sist vi fikk mange flyktninger til landet i 2015, førte dette til at mange små barn bare fikk tilsyn i mottaket, og de

gikk glipp av muligheten til en normal hverdag med lek og nye vennskap.

Jeg ser at mange kommuner vil gi barna en barnehageplass, og vi må presse på for at dette skjer. Vi har i Norden en barnehage-tradisjon som bygger opp under barns viktigste måte å uttrykke seg på – nemlig leken. I lek kan de bearbeide erfaringer, samtidig som de lærer om seg selv og hverandre. Lekens kommunikasjon «på lat», skaper en trygg sone hvor barn kan ytre seg om vanskelige og hverdagslige opplevelser. Men det er ingen selvfølge at traumatiserte barn leker. Det krever kunnskap å legge til rette for leken, observere og støtte barna i leken, og å bidra til at alle får delta i dette livgivende fellesskapet.

Gode relasjoner og lekende samvær – det høres så enkelt ut. Det er det ikke! God integrering vil kreve høy kompetanse og samarbeid i kommunene, skolene og barnehagene. Det vil koste mange penger, og vi må strekke oss langt for å finne alle fagfolkene og ressurspersonene som kan danne laget rundt barn og unge. Ikke minst vil dette innebære at vi også klarer å ta i bruk de ressursene som finnes blant flyktningene.

Klarer vi denne jobben i barnehage og skole, tror jeg det vil bety mye for oss som samfunn. La oss gi det beste vi har – og være åpne for det de nyankomne har med seg!

«God integrering vil kreve høy kompetanse og samarbeid i kommunene, skolene og barnehagene.»

Disse sidene er utarbeidet av seksjon for kommunikasjon i Utdanningsforbundet.

Av: Stig Brusegard, Anna Tresse, Vigdis Alver, Marius G. Vik, Anette Pedersen og Marianne Aagedal

EGET ARRANGEMENT: Lokallagsleder Irene Salthe og sentralstyremedlem Inger Haraldsen i et solfylt Stavanger sentrum med kampanje-T-skjorter på.

ALLE FOTO UTDANNINGSFORBUNDET

KOKOSBOLLER OG SMULTRINGER: HTV og lokallagsleder Tone Klevrud og nestleder Gro Anita Trøyflåt i Utdanningsforbundet Øystre Slidre på stand utenfor Coop'n i Heggnes.

Suksess for nasjonal kampanje

Kampanjen «Savnet lærer» er sett av halve Norges befolkning. Lokallag over hele landet har engasjert seg. Kampanjen har også sparket i gang en heftig debatt med KS.

Fra midten av februar til midten av mars rullet kampanjen «Savnet lærer» fra Utdanningsforbundet over Norge. De «hjemmelagde» savnet-plakatene med overskriften «Har du sett læreren vår?» har vært å se på togstasjoner, offentlig kollektivtrafikk og på reklameskilt. Kampanjen ble også spredt bredt digitalt - via annonser i de største nettavisene, i sosiale medier og på YouTube.

Kampanjen, som har blitt utarbeidet i samarbeid med TRY, har hatt til sammen 53 millioner visninger. Totalt har 2,5 millioner mennesker sett

kampanjen. Kampanjesiden savnetlærer.no har generert nærmere 40.000 klikk, og godt over 30.000 mennesker har lest hovedartikkelen.

Stort engasjement

Over hele landet har engasjerte lokallag stått på stand, de har delt ut informasjon og boller og snakket med folk om den store lærermangelen i norsk skole.

I Øystre Slidre i Innlandet hadde lokallaget stand utenfor den lokale matbutikken, og serverte kokosboller, smultringer og kaffe.

- Vi opplevde stor støtte blant så og si alle, både fastboende og tilreisende. De stoppet opp denne litt grå og kalde marsdagen i fjellbygda Heggnes, sier lokallagsleder og HTV, Tone Klevrud.

Med et stort banner stilte Trøndelag og Stjørdal seg opp utenfor Scandic Hell i Stjørdal, der KS arrangerte konferanse.

- Vi var på plass for å vise at rekrutteringsutfordringene i læreryrket må tas på alvor, sier fylkesleder Geir Røsvoll.

I Stavanger sentrum ble det organisert et eget arrangement med underholdning.

- En flott markering med mye folk til stede. Dette var en veldig kjekk kampanje som vi tror har hatt mye for seg før årets tariffoppgjør, sier Hildegunn Huse, nestleder i Utdanningsforbundet Stavanger.

De hadde i tillegg leid inn en underholdningsgruppe som ga en humoristisk opptreden om temaet. Se den på lokallagets Facebook-side.

I Lillestrøm var det morgenaksjon på togstasjonen, et av landets største kollektivknutepunkt.

- Det var mange gode tilbakemeldinger og støtteklæringer fra folk som opplever at bruken av lærere uten lærerutdanning bør ha mye større fokus. Det handler om fremtiden vår, sier Alexander Fjellestad i Utdanningsforbundet Lillestrøm.

- Tilfeldigheter gjorde det slik at en liten gjeng stortingspolitikere også stoppet opp på vei til et arrangement, og vi fikk støtte fra både MDG og Ap.

Disse sidene er utarbeidet av seksjon for kommunikasjon i Utdanningsforbundet.

Barnehagedagen 2022:

Det beste er å være venner

Mange barnehager var med da årets barnehagedag ble arrangert i mars. Her ser du noen glimt fra markeringen.

Med «Vennskap» som tema og med slagordet «Du og jeg», ble det på kreative måter synliggjort hvordan man kan engasjere barna og legge til rette for utvikling av vennskap.

Det var opp til barnehagene selv å velge hvordan man ønsket å markere dagen 15. mars. I forkant ble det publisert artikler skrevet spesielt for temaet, konkrete tips, nedlastbare plakater og støttmateriell - og det ble arrangert nettseminar.

Det er vanskelig å vite akkurat hvor mange barnehager som markerte dagen. Men ut fra hva barnehagene selv har lagt ut av ord og bilder om hvordan dagen ble feiret, ser det ut til at mange synes det var både gøy og viktig å være med.

Her har vi plukket ut noen bilder og tekst barnehagene selv har lagt ut om hvordan dagen var.

Utdanningsforbundet, Fagforbundet og Foreldreutvalget for Barnehager står bak Barnehagedagen.

Les mer om Barnehagedagen?
Se på udf.no/barnehagedagen

LAGDE VENNSKAPSTRE: «Når jeg har noen å leke med, blir jeg glad inni meg», heter det blant annet på ett av hjertene på vennskapstreet som ble laget i anledning dagen i Skjeggstadåsen barnehage.

FOTO SKJEGGSTADÅSEN BARNEHAGE.

TEGNET VENNSKAP: I Glitre barnehage, avdeling Bakkeplassen, tegnet barna hva vennskap er. Det var mange barn som la mye tid og energi i sitt bidrag, og det var stor konsentrasjon, kreativitet og tegneglede.

FOTO GLITRE BARNEHAGE, AVDELING BAKKEPLASSEN.

FELLESSKAP: Det beste er å være venner. I Stabekk barnehage ble dagen feiret med dans, lek, smil, latter og is i fellesskap.

FOTO STABEKK BARNEHAGE.

Vervekampanje i april og mai

Nå har Utdanningsforbundet en vervekampanje. Både du som verver og den som verves får en vergegave – samtidig bidrar dere begge til et sterkere fellesskap!

Utdanningsforbundet er Norges nest største fagforening, og den klart største for de som jobber med utdanning. Vi ønsker likevel å bli større. Det gir oss større tyngde når dine lønns- og arbeidsvilkår skal sikres.

I hele april og mai har derfor Utdanningsforbundet en vervekampanje, den skjer parallelt med vårens tariffoppgjør. Kampanjen er todelt, med fokus både på den som verver og den som blir

vervet: Alle nye medlemmer får en velkomstgave. Samtidig får alle som verver nye, yrkesaktive medlemmer vervepremie. Jo flere du verver, jo flere og bedre premier får du.

Vervepremieringen er basert på et trappetrinnsystem:

- Ett nytt medlem: Drikkeflaske.
- To: Sekk og drikkeflaske.
- Tre: Turbestikk, sekk og drikkeflaske.
- Fire: Matboks, turbestikk, sekk og drikkeflaske.
- Fem: Termokopp, matboks, turbestikk, sekk og drikkeflaske.

Det legges opp til en offensiv kampanje som skal være godt synlig i sosiale medier og på våre nettsider. Det viktigste for deg er imidlertid å bruke «Min side» på udf.no, hvor du klikker deg inn på «Verv en venn», og legger inn e-post eller nummer til den kollegaen eller lærerkompisen din som kunne tenke seg å bli medlem av Utdanningsforbundet.

Premiene sendes ut når verveperioden er over - i juni. Husk altså å bruke lenken på «Min side» slik at du får

VELKOMMEN: Både «ekte» og egenprodusert plakat møtte barn og foreldre da Barnehagedagen ble markert i Fladby barnehage. Det ble også hengt opp vennskapsdikt og tid til teaterforestilling, før dagen ble avsluttet ute med foreldrekafe.

FOTO FLADBYSETER BARNEHAGE.

VENNSKAPSBÅND: I Merikroken bygdebarnehage lagde alle barna vennskapsbånd. Armbåndene ble merket med navnet til den som hadde laget det og puttet i en kurv som barna fikk trekke hvert sitt fra. Det var stor stas da navnet på «designeren» ble lest opp.

FOTO MERIKROKEN BYGDEBARNEHAGE.

MALTE UTE: Vennskapsopplevelser kommer i ulike former, og det viktigste er å legge til rette for fellesskapsopplevelser og tid til lek. I Nærnes Kystbarnehage ble Barnehagedagen markert med utendørs maleaktivitet. Sammen med latter, undring og masse deilig maling tilgjengelig.

FOTO NÆRNES KYSTBARNEHAGE.

Kurs

Ivaretagelse av hjelpere

20. april er første dag av et nettkurs over fire ettermiddager, de neste er 27. april, 4. og 20. mai. Kursets mål er å gi kunnskap om vanlige arbeidsbelastninger i hjelpeyrket, hvorfor de oppstår, hvordan de kan arte seg, og hva som kan gjøres for å beskytte mot dem.

Kursholdere er Siri Toven og Marie Haavik, begge er psykologspesialister, som sammen har skrevet boken «Ivaretagelse av hjelpere. Er vi ikke betalt for å tåle dette?»

Helhetlig vurderingspraksis

21. april inviterer vi til kurs om vurderingspraksis. Fagfornyelsen og vurderingsforskriften stiller nye krav og forventninger til skolens arbeid med vurdering. Viktige stikkord er lærelyst, kompetanseorientering og vurdering som prosess. Det digitale kurset gir støtte til hvordan jobbe praktisk for å oppfylle disse føringene.

Kursholder: Kjell Evensen, prosjektleder ved Høgskolen i Innlandet.

«Lesekondis» - et treningsprogram

26. april holdes et nettkurs der ulike tilnærminger til opptrening av både trente og utrente elevers «lesekondis» blir utforsket og diskutert. Aktuelle spørsmål: Hvordan kan man som lærer trene elevenes evne til å holde ut på de lange lesedistansene? Og når er lesespurting egentlig mest hensiktsmessig?

Kursholder er Tonje Stenseth, førsteamanuensis ved Universitetet i Sørøst-Norge.

Les mer på www.udf.no/kurs

registrert alle du verver. Lykke til, og takk for at du er med på å gjøre din fagforening sterkere!

Har du husket reiseforsikring?

Som medlem av Utdanningsforbundet får du ekstra gode betingelser på forsikring.

Vår reiseforsikring gjelder enten du tar en tur i nabolaget, drar på hytta eller flyr til varmere strøk. Kjenner du på reiselysten er det viktig at du kjøper forsikring før du bestiller reisen, for da gjelder også avbestillingsdekningen.

Les mer om vår reiseforsikring på udf.no

FØR DU BESTILLER: Husk å ha reiseforsikringen på plass, før du bestiller reisen.

FOTO ANNA-JULIA GRANBERG

Disse sidene er utarbeidet av seksjon for medlemstilbud i Utdanningsforbundet.

Dine medlemsfordeler

Som medlem i Utdanningsforbundet har du tilgang til unike medlemsfordeler. Flere av dem gjelder også for din familie. Ved å bruke fordelene kan du og de du er glad i sammen få en tryggere hverdag og en bedre familieøkonomi.

Forsikringer til medlemspris

Våre forsikringer er tilpasset ditt yrke og livsfasene du går gjennom.

	Reiseforsikring		Livsforsikring		Studentforsikring
	Innboforsikring		Barneforsikring		Husforsikring
	Grunnforsikring		70+ forsikring		Bilforsikring
	Uføreforsikring		Person 3:1 forsikring		Kritisk sykdomsforsikring

Rabatt hos Tryg

I tillegg til Utdanningsforbundets spesialtilpassede forsikringer, får du rabatt på private forsikringer hos Tryg. Ordningen gir deg 35 % rabatt på alt fra hytte- til husdyrforsikring. Rabatten er den samme, uavhengig av hvor mange forsikringer du har.

Tryg pluss

Hvis du har privat forsikring i Tryg, får du tilgang til fordelsprogrammet Tryg Pluss. Det gir fordeler som psykologhjelp ved personlig krise, råd fra fagpersoner om bolig, og hjelp ved ID-tyveri eller misbruk i sosiale medier.

Andre medlemsfordeler

- Boliglån hos Nordea Direct
- Billån hos Nordea
- BikeMember sykkelregister
- Overnatting på Hurdalsjøen hotell

Tilbud gjennom Unio

Som medlem i Utdanningsforbundet får du også medlemstilbudene hos Unio. Du får rabatt på alt fra leiebil til hytteleie og turutstyr.

Les mer og bestill på udf.no

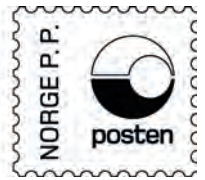

Har du den beste reiseforsikringen?

Som medlem av Utdanningsforbundet har du ekstra gode betingelser. Forsikringen gjelder enten du tar en tur i nabolaget, drar på hytta eller flyr til varmere strøk. Og du ... husk å kjøpe forsikring før du bestiller reisen, for da gjelder også avbestillingsdekningen ;-)

Mer om reiseforsikringen
på **udf.no**

Hold deg oppdatert på
nyheter innen utdanning:
UTDANNINGSNYTT.NO

